

Терент Цаниа

## УҘРЫ, САРА САШӘА

*Ажәеинраалақәа*

Ап,хәынтшәкәтыжырта  
2010

ББК 84(5А6х) 6-5

Ү-26

**Терент Чаниа. Иалкаау. Ажэеинраалақәа.**  
Апдхэынтшэкәтыжырта. Акәа, 2010. – 192 д.

*Аизга еиднакылоит апоет Терент Чаниа аңсуара, Аңсадгьыл  
абзиабара, ауафара, ацқара ырызкны айыхәтәантәи шықәсык-  
фышықәса рыфныңка иаңийаз ажэеинраалақәа.*

© Терент Чаниа, 2010



## УШЬА ЗЫҚӘТӘОУ АДГЬЫЛ...

Са сшыа зықәтәоу адгьыл –  
татоуп, икәымшәышәуп,  
Уи сахәтоуп, сашыацуп,  
уи калом сыңсада.

Ушыа зықәтәам адгьыл –  
дгьылым, баша нышәуп,  
Ушыа зықәтәоу адгьыл, –  
убри ауп аңсадгьыл!

19.09.07

## АЛАМЫС

Амалқәа зегьрейха  
Аламыс сымаз,  
Аңшзара аиҳа  
сыламыс цқьаз.  
Сыкоуп сахьнеилак  
сыламыс шсымац,  
Аламыс иалкьом  
абцьар итқьаз.

Амчра айҫа  
Аламыс сымаз,  
Аламыс имаз  
гәыла ихәәеу.  
Нас иҫалазеи  
иламыс ҫыма,  
Уи наҫ инықәтан  
ағычра иаеу,  
Сәзаргы... Уи айҫагы  
Аламыс сымаз,  
Аламыс кодекск  
амам, ианым.  
Аха иарәашьом  
суәра, сымәа,  
Уи ала дыздыруеит  
дахьыҫоу атәым.

Аламыс иамоуп  
сышәтқәагы хыхны,  
Ашьацгы уи ала  
ишьтоуп ишьташьшы.  
Снылаиуеит снейны,  
уа сеынеитцыхны,  
Аха иҫрысны  
иҫнамгац абжы.

Амалқәа зегьрейҫа  
Аламыс малуп.

Аламыс змацѣѣоу  
имам ҕѣарак.  
Издыруеит хазхылцыз  
иѣацѣа исуалу:  
Аламыс ажѣла  
ластоит Ацсынра.

Анацѣа рашѣа –  
гѣыѣкааган акала,  
Ицалон агараѣ  
атѣеицѣа рдакѣа.  
Урт Ацсынтѣыла  
дырхынхѣит шыла.  
Уи шыами, ицшыами, –  
Иазызѣзѣом акѣа.

Аламыс шѣымаз,  
аламыс шѣымаз,  
Ишѣыцыз, ишѣтыцыз,  
цсысгы ишѣхаз.  
Ицѣаз, ишоураз,  
шыхаз, ибнаршѣыраз, –  
Шѣацѣа иангылоу  
шѣѣыхоит иаѣа.

Ицѣырцыз азцѣара...  
хѣаак уи иамам,

Ақсадғыл... Ацеира...  
Уеруғар, – ургоит.  
Аха, ламысла  
уахәаңшыр, иамои,  
Аламыс иазбыз, –  
уи агәра згоит.

02.08.07

### СЫДГЫЛ, САРА СНЫХА...

Сыдғыл, сара сныха,  
Сыламыс, сынцәа.  
Схыбащқәа рыңҕыха,  
Еимактәу атцәа.

Анцәа идғыл ныхәан,  
Ианырзишоз зны,  
Исиҕаз, ихазыхәа  
Иалихыз Аңсны.

Сыдғыл гәакья, сыдғыл,  
Сымраҕы сыңсҕы,  
Сара сынасыңҕы,  
Сара сгәырщаҕы.

Адыд ҕҕьо ианхалаз,  
Ғыпқ ианамкуаз сөы,

Ускан сшы анхалейт,  
Схәыхә ашыапаҕы.

Нас избеит ишыцәаз,  
Бзың, Кәыдры, Басла.  
Уажә иҕазам шыыцрак,  
Ғәыҕроуп уахыңшлак.

Сыдгыыл гәакыа, сыдгыыл,  
Сымрагыы сыңсгыы,  
Сара сынасыңгыы,  
Сара сгәырғагыы.

Шыта Ерцахәгыы хызоуп,  
Иңшоуп иахагыы.  
Днықәтәар итахызар,  
Зевс ихатагыы,

Аңшзара – насыңуп,  
Изури, инцәар!  
Дасу иашәа ицуп,  
Дицуп доус инцәа!

Сыдгыыл гәакыа, сыдгыыл,  
Сымрагыы сыңсгыы,  
Сара сынасыңгыы,  
Сара сгәырғагыы!

*10.07.07*

АШӘТҚӘА НСЫЖЫТ  
БАРА БҒЫ...

Цәыцак азна азы хьшәашәә  
Насбырkit бнапала.  
Азы хьшәашәә... Сара сашәә,  
Бара башәагь алан.

Быбла ссирқәа гәыќацаган –  
Урт исыртан җхарак,  
Сыџуа, сыџуа сықәын ага,  
Избон асакара.

Сгәаца азна аччаҗшь сыбтеит, –  
Уи сымҗарсны саман.  
Анасыҗгы рџашны исықәтәеит,  
Сакәабон аргамә.

Амра кәанда нас исыбтеит,  
Мроушәә амра җхазар,  
Иќалазеи, инасымдеи, –  
Сашәәқәә бгәәҗхазар?!

Ашәт ашьытәрақәә неидкылан,  
Нас исыбтеит җшьәаала.  
Са сшьамхышлан баҗхьа сгылан, –  
Бышәтқәә җшзан акала.



Ашәтқәа сыбтеит, хамтас ибшьоз,  
Бызкәыхшоз есышьыжь.  
Аха урт абазгагәышьоз –  
Бара бҕы инсыжыит...

18.06.07

### АРИ АДГЬЫЛ...

Ари адгьылаҕе хаскьынроуп,  
Адәы шытоуп иетәәза.  
Сшьабстақәа ақьаф рымоуп, –  
Урт дырхылацшуеит Анцәа.

Зны ишьтыпоит, еицыхәмаруеит,  
Аҕақ-сақхәа еиҕаххуеит.  
Ртәыҕа ссирқәа злыху қаруоуп, –  
Зны ишьтырхуеит, зны иҕәуеит.

Азыркәикәа хәылпазыла,  
Хаштаҕе ацыпхьқәа лартпоит.  
Цыск, зынза итынчу бжыла,  
Итәуозшәа шәак аҕәоит.

Ари адгьыл баҳча ссируп,  
Ашәтқәа мшынуп, изазоит.  
Са сымицзар – абра сироуп,  
Мамзар срыцхахар калоит.

Сыдгьыл ақэзаара насыпуп,  
Дыкам уақа ах, атэы.  
Сара сбаҳчахь амѡа сықәуп,  
Иқәуп сшыабстақәа рдэы.

10.07.07

### ДАҒА ХӘМАРШЬАК...

Цшѡык исалхәеит:  
азы утаҳауеит уара,  
Уа еилахәашь  
алыкь гылоит уажәааны.  
Аха изгоит  
са слапықәшәа хәыч агәра:  
Уантә утыцуеит,  
цъым, атыцырта цшааны.

Ус ушнеиуа цеиць  
цаулак унтәшоит,  
Уагьнанагоит  
ацсрақынза ухшәааны.  
Аха утыцуеит:  
хыхь ушхало агәра згоит,  
Уанақәшәалак,  
уантә атыцырта цшааны.

Уи узхома!  
адгьыл ацагьы узыцшуп,

Аҕҕа-ҕҕахха  
        амца арбыжжуеит аҕша.  
Абҕьар цэажэоит  
        наҕ-арахь ашьа кашуп,  
Аха уаҕагь  
        иара дуцхраауеит Хазшаз...

...Хэычы-хэычла  
        са сзыкэгэыгуаз сымш нцэеит,  
Шьта ажэѡанаҕ  
        сыказазаргыы сымрам.  
Мшэан, аҕахареи  
        аҕыцреи сгэы цнацэеит,  
Даҕа хэмаршьак  
        ыказами Аҕсынра,

28.07.07

### АЖӘАЗАЦӘЫК...

Ахэра иман... Дыкэын идгьыл,  
        Даагызыгызуан зынгыы.  
Аҕсцэахагыы ихэра днадгылт, –  
        Уаха дыказам азэгьы.

Днаихэлаччеит, нас уаалахха,  
        «Цьанаҕтэылаҕа узгап!  
Уаҕагь иҕоуп абҕьар, ахха,  
        Ус ухацазар, уқэцап!»

Шыта дцагәышьон имѡа дықәлан,  
Ажәѡан аҗақа дшьабон.  
Ускан ахра цәыртцит иблағ,  
Абри ахра ду даҗоуп.

Уархалушәа нас уи амҗан,  
Ашьац ықәын иатәаза.  
Урт зегь ныжьны... Ижәлон амҗа,  
Амѡа имазам зынза.

Дызлагылаз ижәлар қыиан,  
Изыхь дмырхәашьит азәгы.  
Аҗсынтәыла ағәы дҗиааит,  
Ижәѡа иқәихуан иаргы.

Ғаҗшьа дуны хыхь азиа,  
Анҗәа ииҗеит ишаны.  
Ишҗабзиаз, ишҗабзиаз,  
Уи днағыхәар даҗеазнык!

Аха иқәлацәа ахысрағ,  
Иҗсуан рыдгғыл ахыз хәаны.  
Нас, ихаҗароума рныжьра,  
Ашьа илоу шьамханы.

Дзыхзызаауаз жәынгы-җангы,  
Иан лыбжьы-хаа иаҳауан.  
Аха, иамузозар... Иангы,  
Дынижьуазар.. Ичҳауан.

Ажәѡан ду шыаршыафны икәын,  
Икәтдырц, иблакәа аркны.  
Аха изымгәағуаз ак акәын:  
Жәазатдәык ихәеит: «Ақсны».

25.05.07

### ҲАҠЦЬАГЬ ҲАБЖЬЫ...

Барей сарей – ашыжытәи зыхьуп,  
О, уи кәеикәеиуа игәылтдуеит шыжыы.  
Уи ада са сгәатца сыхьуеит, исыхьуеит,  
Икоуп уи атцағ хьыцьагь хабжыы.

Барей сарей – шәтуп иац иағалаз,  
Зны уи абахчағ иалашәеит мцак.  
Уиижьтеи хсақәны хацуп ақшалас,  
Хаман идәықәуп. Изуада хамцар.

Барей сарей – цстазаара цөыхоуп,  
Нас уи ацөыхоуп хчарашәа зшаз.  
Ажәѡан иатцәара харцәоит, харөыхоит,  
Уақа мчы рымам ицааз, ицшаз.

Барей сарей – хныхәоуп зегьрыла,  
Ба бами, са сами хгәашә аазыртыз.  
Хнеиуеит рацхьатәи хамѡа ханылан,  
Шәышықәса ракәым, ѡышәгы хартысп!

Барей сарей – раҕхыаза акэны,  
Иҕахшэеит, иаадырит  
гэырѳоуп хэа изышьѳоу.  
Ускан хазнысыз нхаззаап илакэны,  
Алакэи аиашеи аума рыбжьоу?

Барей сарей – ашьыжътэи зыхьуп,  
О, уи кэеикэеиуа игэылтцуеит шьыжьи.  
Уи ада са сгэатца сыхьуеит, исыхьуеит,  
Иѳоуп уи атца, хѳыцъагы хабжьы.

*22.05.05*

## АҔСУА БЫРГЦӘА

АҔсуа быргцәа, сшәыкәыхшоуп,  
Шәарт мыч чыдак шәылоуп.  
Шәлабашьякәа нытцакшо,  
«Хәи!» ахьырхәо шәгылоуп.

Шәлабашьякәа рѳыхагоуп,  
АцыҔхь рыдыҔсалоуп.  
Шәарт инаскьо ныхақәоуп,  
Сныха са сыҔсалоуп.

АҔсуа быргцәа шәажәакәа,  
Ицхафыруа кәмоуп.  
Урт атцаа хьшәашәакәа,  
Дырхәашоит аргама.

Гәйҫра зхымтсуа шәыблақәа,  
Ажәѡан иалакнаҫауп.  
Ага иамоуп шәыпрақәа, –  
Урт ирымам гәнаҫак.

Аҫсуа быргцәа – ҫаламыс,  
Иахья маҫк ишәартоуп.  
Анцәа иахьтә иҫаламыз,  
ҫара ҫахьтә иубартоуп.

Арѡаш иатоуп ацқьара,  
Арѡаш цоит ихалан...  
Шәыгәқәа шәыхеит ақәпарахь, –  
Ага ҫтәыла далан.

ҫашта италон ақәзаара,  
ҫаикәзырхаз аҫсыкоуп: –  
Шәнеибац, дад, ахатцара,  
Абыржәоуп ианыҫоу!

Шәлабашьяқәа хысгахеит,  
Урт ирыцын аҫәа.  
ҫажәѡанаҫ мацәысрахеит, –  
Шәа шәбылуан аҫҫаҫәа.

Ага имто ҫеимаакгы,  
Шәтахагәышьон пшьаала.  
Назатәи ҫаимаакгы,  
Шәа ишәызбит аҫәала.

Аңсуа быргцәа сшәыкәыхшоуп,  
Сгәыраз, сыхалалқәа.  
Шәыңхзашоуп иқәыршоу,  
Абарт адгғыл шьамқәа.

Ус анакәха, – шәныкәала,  
Шәыказ аға ицасгғы...  
Аңсуа бырг данықала,  
Иқалоит ицасгғы.

*15.05.07*

## СА САЗЫЗЫРӘУЕИТ АҢСНЫ...

*Аңсуа радио 70 шықаса ахыңра иазкны*

Ажәабжь ааәуеит шарқазыла,  
Нас – шыжыы, шыыбжьон, уаха.  
Сазызырәуеит Аңсынтәыла,  
Стынчуп уи абжьы саҳар.

«Шәазызырәла аңсуа радио» –  
Игоит пхәызба қәыңшк лыбжьы,  
Ажәабжь ғыцқәеи радараидеи,  
Ацәқәырқ иалалоит шыжыы.

Ажәа иацуп сыжәлар рашәа,  
Уи назоит Париж, Милан.



Шоураз, ма аҕауа хьшәашәаз,  
Дазыңшуп сьзхылцьыз сан.

Зны иаркын. Абжыы газомызт,  
Ускан сьдгьыл аҕта хын.  
Аҕсынтәыла цьыск шәәхәомызт,  
Саргыы ашәә схәар сҕахын.

Саргыы исхәо ашәә сьман,  
Уи сгәәҕы җшаҕас ихәхәон.  
Аҕсуа идгьылаҕе даҕшәыман,  
Уи аиааира агәра игон.

Нас иҗдәеит иажәыз ашаха,  
Измаз сашәә ҕәхәаны.  
Сгәы ҕаҕо исзасит җша-хаак,  
Са сазьзырәуеит Аҕсны!

«Шәазьзырәла аҕсуа радио» –  
Игоит җхәызба қәыңшк лыбжыы.  
Ажәабжь ҕыцқәеи рада-раидеи  
Ацәқәырҗ иалалоит шьыжыы.

10.05.07

\* \* \*

Аамҕа сьмам, сеилахоуп анысхәо,  
Избоит ускан ижәгазом сьгәра.

Пара ғырпушәа сышықәсқәа нысхуеит,  
Цәыца җацәушәа снахоит сәара.

Исымам амалгы, аҗарагы – анысхәо,  
Азәгы дсыхәаҗшзом агәра ганы.  
Җазхылтдыз ихәазар, – ус улахь ианызхәа,  
Ианыз, нас, ианысхуам са сықәданы.

Азынра җтәлеит, хшәырқәа еилыхуп, –  
Сара исхәозар – агәра жәгазом!  
Ажәфан җаула имааҗсо лыхәтоуп,  
Иахәуеит ашьшьыхәа... Ашыла нтәазом.

Сгылеит, сааҗсоуп хәа шәасхәар, изыззои,  
Гәхәаас измада, изгода агәра,  
Җыак сымбазазшәоуп исхәои, иаңыстдои,  
Хыхьынтә шәахьыглоу ишыжәбо шәара.

Сықәуп са сыдгыл – уи сара сныхоуп,  
Ажәфан аҗынза, – ськәҗеуп, сназом.  
Аха сыцәхәит хәа, слахәит хәа анысхәо,  
Сшьахит хәа анысхәо – агәра жәгазом.

Издыруеит сырәашым, иҗыҗуа зыхьым,  
Аңын сышәтызар – азын сыҗшәоит.  
Аха сыҗсыҗтәҗьан, сықәзаргы сеитдыхны,  
Сыгәра шәымгар хәа усқангы сшәоит.

*20.11.06*

\* \* \*

Уи споетуп хэа хэхтеикын,  
Стол дук иахтеит ихэханы.  
Уадак иахтеит. Иеыџнеикын,  
Уи дыџуан, дыџуан дтэаны.

Зны дгэатеиуан, – тэык дахаршэын,  
Зны еидарак шьтыхны дцон.  
Шыцџык иажэақэа иахархэа,  
Ицэиғьычыр хэа дицэшэон.

Ус иазхэит иутра, иашта,  
Ицыџцыџуан иара иеы.  
Дышнеи-шнеиуаз наҕ ихаштит,  
Иқэк дшыџуаз ишьамхаҕы.

Ус дшэахэо акыргыы дниехьан,  
Шьта – хпоезиаҕы дхаҕын.  
Ус шакэызгыы-зегыы иреиғьын,  
Иқэкын иџыз ишьамхаҕы.

14.11.06

\* \* \*

Азэ игэы иахэо уалс имшьа,  
Ғынч изыҕауцан уцеит.

Уааи, аиаша ххэап, сашья:  
Уа угэы иахэозгыы йауцеит.

10.11.06

### ҲАРА ҲАИҲА...

*Ақыбеи Фат-иҫа Хонелиа ихъзынфолоуп*

Уи дызнысуаз амѡа,  
Шьяц иатѡан еиньлон.  
Згъама ибаз азыхыггы,  
Хыхьтѡ ахыы таѡсон.  
Иѡан, иззатѡузеи,  
Дызшѡиуаз гѡаныла.  
Дызшѡиуаз гѡаныла,  
Дрыхѡаѡшны дьччон.  
Иажѡа зхыысыз арпыс,  
Дныха-чаѡан дгылон,  
Азгаб уи диньхѡар, –  
Лынасыѡ лашон.  
Уи Аѡсны дахысуан,  
Иѡѡыршѡны шьяпыла,  
Иажѡа – дуѡѡазамьзт,  
Аха, хѡан, икшон.  
Уи мыѡхѡы даумьзт,  
Аха ддун гѡаныла.  
Нарѡи Абырыскыыли

Дрыцын дацсаны.  
Зегь акоуп ддаумызт, –  
Хара дхавагылан,  
Аха мацк ҳа ҳаиҳа  
Дықан дыцқыаны.

22.06.06

## КӘТОЛ

Дазустада ухыыз узтаз,  
Кәыт ҳәа ал зызгылаз зны?  
Дазустада азыхь ыызтаз,  
Бзана збаз ацсы ыаны?

Дазустада, дызбахьада,  
Хшыўла даўцазма иара?  
Ил ду амцан итәахьадаз, –  
Цьанат ыыцызма ара?

Ақаршоураз ихьшәашәазма,  
Илакә хәартазма еазны?  
Сишь! Итыўуаз гарашәазма –  
Ан лыхшара дыртысны?

Дазустадаз, дзаҳахьадаз,  
Қыта дуззак зыхьз аху?

Ацсназыхәа дықәпахъазма,  
Дрылагылан дызтаху?

Зныкыр уи деимырцәахъазма,  
Малк азыхәа, пшзакы лзы?  
Нас хъшьыцбоушәа дрыхъзахъазма,  
Еиқәирхама урт рыцсы?

Асцәкъа дхатцазтгы изиртеи,  
Кәыт хәа баша хъзык цшааны?  
Атауадра ифырхартам,  
Иқам аамыстагь итәны!

Аха, сқыта, ус унеиуаз,  
Унха, сукәыхшоуп, уаарых!  
Хара х-Симон, хара х-Леуа,  
Хара х-Иуа... хә хтоурых!

Агеи ашьхақәеи ирхууаа,  
Рыхъз-рыцша цахъеит хара,  
Хара х-Гәуаа, хара х-Хуаа,  
Зшьа азказтәаз Ацсынра.

Кәыт хәа ззырхәо са исусым,  
Цьым, аироуп ахысра ццу!  
Ахатцарей Аламыси,  
Урт зегь роуп Кәтол захъзу!

10.09.06

## КӘЫДРЫ

Абахә уалкъан, уеырхага,  
Даук душътазшәа дыпры,  
Шәах мацаран уқәлоит ага,  
Кәыдры, аилага, Кәыдры.

Укәша-мыкәша хәылқазыла,  
Ашьабыста ахра руеит.  
Рыхәда роуқәа заакылан,  
Кәыдры, улабжышқәа ржәуеит.

Атцла гәәфа иадыңсылан,  
Амышә тәоуп ахы тәкны.  
Ацхарпа иацрыхо бзыла,  
Ашьхыц гылт ишанханы

Хыхь еивасуа, еилапапан,  
Ахәыхә аәхаа рхадырқоит.  
Ианнатқозшәа ажәфан анбан,  
Зынгы амацәыс лакьтоит.

Ахрағ аңьма тәыәа хаха,  
Азы зырлакьто аңсыз,  
Атцых иалоу абла тхаха...  
Зегы урымоуп ура цсыс.

Аләақ иашәхъаз уа ахчныза,  
Пцхара згым ахәышәара,

Аңсуа иашәа имам ҫызас,  
Лгара гылан нарҫаа ран.

Зеггы урыцуп, аха сгәала,  
Иңҫеыз ахра айңш инхоит,  
Аңҫа ҫытқәа рееидыҫәәала,  
Уара уахь ицоит, ицоит.

Уаҫа, ирхәашь хаҫәла, мҫыхәла,  
Умҫа ркырц иаҫуп зеггы.  
Иртыгуа иахьрымоу сыхәра,  
Игәы ихьуеит Анцәаггы.

Аха знык, ҫазнык иңшырггы,  
Сгәыҫра жәцысуп, ирыхьзоит.  
Сзиас зынҫрыс ихәашьырггы,  
Аңсы ҫазар – нас изоит.

Абахә уалқьан, уеырхаган,  
Даук душьҫазшәа дыңры,  
Шәах мацаран уқәлоит ага,  
Кәыдры, аилага, Кәыдры!

02.08.06

АСТУДЕНТРА АМШҚӘА...

Ицазомызт ари амыш баша,  
ҫзеиңшынхарҫаҫ алахҫыхра ҫан.



Астудентцәа хазыңшың асабша, –  
Акәашара халагон ушьта.

Ашта хиан...Алозунг уаҕа икыдын:  
«Астудентра иакәыиз нагзара!»  
Аха уи зынзаскгы изтахыдаз,  
Ари аштаҕе иказ кәашаран.

Астудентцәа акәашара рымоуп,  
Хкомендантгы дхалапшны дцалоит.  
Җаилахәашья, хмузыка, ухәарыма,  
Урт шәы-зцаарак цәырыргар ҕалоит.

Уаха сабшоуп, сабшоуп, ихақәитроуп,  
Изтахыда Гегель мана Кант.  
Җтоурых дырцәа ирцеит аңныш иқәроу,  
Афизикцәа рҕартеит даеа ганк.

Җлитератор анасың ду иман,  
Уи азҕабцәа икәшон дыхтакны.  
Уа дбыбышза хәыза зҕаб Фаина,  
Моцарт иашәа дацкәашон дңырны.

Уи дкәашон, зынза дышәтын, сыңсымзар,  
Ашта зегь барбалшәа игьежьюан.  
Акәашара зынзак иутахымзаргь,  
Аҕада ушьтнахуан ушьышыуа.

Акәашацәа ахыз, ахамта иашьтам,  
Урт ақәыңшра иацны пхьаҕа ицон.  
Илахҕынын уи ауха ашта, –  
Аңсуа зҕабцәа акәашашья ртцон.

18.07.06

## САРА УШЫҚӘСАҒ СЫҒАН ИАЦЫ...

*Сарион Таркыыл игәалашәара иазкны*

Сара ушықәсағ сыған иацы,  
Цәымза-цәашыла итәын уара ууада.  
Уҕам хәа ирхәо, сыңсымзар имцын,  
Амци аиашеи рхәаағ иңшуада!

Уа ууада аганқәа угага рнын,  
Урт ажәеинраала рхәйтхәйтун убжьала.  
Уқәмызт уа удгьыл уахәа тқааны,  
Уимоу ашьацгы уафсуан цшьаала.

Сара ушықәсағ сыған, избон,  
Ашәтқәа ауадағ иархәахьан гәалак.  
Харт зегь уқәыңшрахь ухаңхьан хаугон,  
Аганағ икыдыз патрет хәычык ала.

Сара ушықәсағ сыған иацы,  
Заҕантәгы сыңсызеи иацала, иахьала,

Иацала, иахьала ҳаиҗылон, ҳаицын,  
Иҳақәшәон афызцәа Аҕәа ҳахьалаз.

Иҳақәшәон, ажәада иахәтуан иаргы,  
Итыңон ашәахгы... Итҕәацуан ахала.  
Акәацгы былуамызт, иҕан ацәгы,  
Избанзар ҳаҕан ҳафцәагы, акала.

Издыруеит, игәылцуеит еиҕны уацәы,  
Илоуцаз беиоуп, иқьиоуп ажәала.  
Аха уа уда – ууада затәын –  
Уңшәмеи ухшареи шыҕазгы рхала.

Аха уи ашықәс цеит иҗырны,  
Иқәцит уи ашықәс схапшны саапшаанза,  
Сылабжыш, сыбла ихгылаз иацы,  
Адгьыл аҕынза тынч иназаанза.

10.06.06

## АШӘАРЫЦАРА

Ашәарыцара, ашәарыцара,  
Ашәарыцара, азын, асы...  
Уа – ахатцара,  
Уа – афызара...  
Ашәарыцара иалоуп сыҗсы.

Ашәарыцара, ашәарыцара,  
Дарбан имцара, җым, уажәааны!

Гәнаһак сымазар,  
Уи сацәыхьчала,  
Ашәарыцара ныхәоуп Аңсны.

Ашәарыцара, ашәарыцара,  
Ашәарыцара... Арфаш абжы..  
Ҙсыза-ңсызала,  
Ҙсыза-ңсызала,  
Ашьха иатәара сафалойт шыжы.

Ашәарыцара, ашәарыцара,  
Уаҕа ацқара, уа афара.  
Мышьтабзиала, Мышьтабзиала,  
Ашәарыцара сдәықәтца сара!

Ажәван амаза, ашьха амаза, –  
Иамоуп амацәыс афбагь еиңшьны.  
Ашәарыцара –  
Ҙмак амазам,  
Уи ианацымла Аиергь ибжы.

05.05.06

## АНАСКЬАГАРА

Сара абзиабара ацәқәырқ ду салан,  
Скыдкьо афықә ахь сго-саанакон.  
Мшәан, иҕалозыз скыднақьар ңшьаала,  
Аха уи ацәқәырқ тынч итәазом!

Исыхеит, исыцгәеит, ишьтасит, исҗасит,  
Исхыңан аҗтыс еиңш ицон иласза.  
Абахча иагәылшәеит агәил каңшь иаҗазгы,  
Ажәтысгыы схыпрааит иаман мазак.

Җаиңылон, җаилацәон җарт хәылбыҗехала,  
Ла лыда снасыңдан, са сыда – ларгыы.  
Җгәырҗон, җахыыказ җоыцагы лыңхала,  
Дықәмызт уи адгыл җа җада азәгыы.

Җгәыҗрагы ахәыҗә хәыч ахәыцеиңш итатан,  
Ихәмаруан, иссирын, нас иласын.  
Аха испыртцит арәаш кашь саңан,–  
Хыхынтә исықәҗаит усқан асы.

Уи лаңштәашәароу... Цхыз еиқәак салан,  
Исыхыыз сыздырам, сахыгылаз слаҗәит.  
Нас, ар рахь ирго арцыс иеиңш схала,  
Сыбзиабара наскыаган схынҗәит.

20.04.06

\* \* \*

Амра неихъан  
шьта абар цлак ашәара,  
Ацыңхь акәын,–  
уа сыхәмарлап җәа иаҗын.

Иахантэарак  
анышэынтраф хьшэашэаран,  
Иахантэарак  
ацар рашэакэа хэаеын.  
Цэашык цэуо  
уа иафын анышэырпра,  
Амра хыхьынтэ  
уахь ицшуан ицхашьаны.  
Лнапкэа ныкэцан  
ан дахьтэаз анышэынтраф,  
Иахантэарак  
хьтакгы зтамлеит ишэаны.

23.12.06

## ГАГРА

Ага ацыпхькэа хэмаруа-ихэмаруа,  
Тынч гэыкэцаган сацхьа икацсоит.  
Гагра хазына ахахэкэагы қаруоуп,  
Урт зегь еимхэыцны сгэы иахацсоит.  
Ушьха кэадыркэа ажэван иахьалоу,  
Снеиуеит гэаныла рышка спырны.  
Сара гагратэи амра саркьалоит,  
Аха сахнарцоит скалар сыцсраны.  
Гагра қэыпш, Гагра,  
Гагра лашара,  
Гагра – ажэйтэи

Афатәи ртыңха!  
Гагра – насыңуп,  
Иациит ашара,  
Сгәыграқәа ғыцуп  
Уаштаф, иаха!  
Уқалақь салсуеит сныкәауа пшыаала,  
Уасасцәа рдыза сами есены.  
Сышықәсқәа нысцуеит узыхьқәа рыбжьала,  
Урдарцәа ршьала изрыжәуп Аңсны.  
Арака еидыслеит амци аиашеи,  
Арака амца ацран хлахьынца.  
Аха итамхазеит уцкәынцәа баша,  
Аға дыкәырцеит Гагра зынза.  
Гагра қәыпш, Гагра,  
Гагра лашара,  
Гагра – ажәйтәи  
Афатәи рыңха!  
Гагра – насыңуп,  
Иациит ашара,  
Сгәыграқәа ғыцуп  
Уаштаф иаха!  
Аңшза улқызан, иашьтан уыххра,  
Ахцәа, амалуаа... Ушқа иңшны.  
Аха иумырзит ихамаз агәыгра,  
Аңсны уаласоуп, цым, умышны.  
Асас зегьрапхьа уа уаштоуп дызтало,  
Уа уаштоуп дызтысуа атыхәтәаны!  
Издыруеит, имацым, Гагра, зыңс алоу,

Аха сыҕс алоуп саргыы ирацэаны!  
Гагра қэыпш, Гагра,  
Гагра лашара,  
Гагра – ажэйтэи  
Афатэи рыпҕа!  
Гагра – насыпуп,  
Иациит ашара,  
Сгэыҕрақэа ҕыцуп  
Уаштаҕе иаха!

14.09.05

\* \* \*

Ари ашта пшзан, илакэын, –  
Пҕхэызбак дталашон иара.  
Анцэа илапш итшэаз лакэын, –  
Ардар леиҕырбон лара.  
Урт аауан азэазэала,  
Иаауан хацэа-хацэала...  
Ашта икэын апшзара,  
Уи насыпын, мазаран...  
Аби Ани ацэа иалан,  
Амза кыдын, апсашьон.  
Нас, ашьтахьтэи ашэахьала,  
Апшза хаца дцеит цхабжьон.  
Изит ашта апшзара,  
Амзагы ацта иацалан,



Изит. Иҗан изацәны,  
Инхеит аштагыы тацәны.

08.02.06

## АЖӘЕИНРААЛА БЗЫЗКУАДА?

Ажәеинраалақәа рыџра,  
Саџуп, тәахак сымазам.  
Еицшуп асаби иира, –  
Уи ацсра иаџызазам.

Ажәеинраалақәа зыџуеит,  
Сара ашәтқәа рыцхашьян.  
Ускан са сыцсны сиуеит,  
Аха сақәшәом рыцхашья.

Ажәеинраалақәа зыџуеит,  
Ирцысуа урт гарала.  
Ак ташәозар, – џак ииуеит,  
Ус ишоуп цсабарала.

Ажәеинраалақәа зыџуеит,  
Ба сбызхәыцуа, сымала.  
Асы быбышза иауеит,  
Сцоит ашьшьыхәа сымала.

Ажәеинраалақәа сдыртәом,  
Ба боуп сажәеинраалақәа.

Ба иббом хәа башта стоуп,  
Снеиуеит бымра сеалакуа.

Сажәеинраалақәа рызкуп,  
Са сзырхагаз быблақәа.  
Абаагәара ду бтакуп, –  
Еихатәуп ахыбрақәа.

Ажәеинраалақәа рыџра,  
Шьта саҕәытцуан хымҕада.  
Аха ус ҕасҕар сара,  
Ажәеинраала бзызкуада?

10.02.06

## ИРХӘОИТ, АҔСУАРА ҔАБААУП...

Ирхәоит, аҕсуара ҕабаауп,  
Аҕсуара – нцәатәуп.  
Уаха, асас дануҕаа,  
Ишьапы зәзәатәуп.

Дымџахытцит гәыграк иман,  
Ажәҕыс аиҕш дласуп.  
Аҕшәма пхәыс хәа – Мағдалина,  
Лыблақәа разуп.  
Иацуп уи акәама-ҕама,  
Иацуп аҕаи-деи.

Асас дахь игэы назама,  
Ас лассы дызцеи?

Ирхэоит ацсуара цьабаауп,  
Ца змам мацуроуп.  
Ацэгъарей абзиет рхэааф,  
Ахра зку иароуп.

Ирхэоит ацсуара нырхагоуп,  
Ацсуара – кэцароуп.  
Уи радедоуп, таца аагагоуп,  
Уи еибабароуп.

Бзиабашьоуп, еицынхашьоуп,  
Ныхоуп, иаҗаххар.  
Кама ҕыашьуп, тэыла хьчашьоуп,  
Дхэқәлозар аға.

Иара хыцуп, иара кэицуп,  
Иара шуп, ипҗоит.  
Дахьцалакгы ацсуа ицуп,  
Дахьцалак ицоит.

Ирхэоит ацсуара цьабаауп,  
Иацуп уи Ацсны.  
Зны бзабаауп, зынгы ихьяауп,  
Халароуп еазны.

Аңсуа иажәа, аңсуа иашәа,  
Хаңала аңсра...  
Ан-Аңсадгғыл, адгғыл хьшәашәа,  
Аха – ххәыштәара.

Икәеицеиуа ажәәан пхозар, –  
Урт етәала итәуп. Аңсуара...  
Акны иаххәозар  
Хаңароуп изтәу.

30.08.05

## ҘАБУП

«Ҙабуп» басхәоит зегғы рзыхәа:  
Ҙыц ииз ацәкәырпазы,  
Иахья исыбтәз сара сныхәаз,  
Уатәы ицәыртца сгәырфазы.

Ҙыц игәылтцыз ашәт азыхәа,  
Ҙыц испыло сразкәзы.  
Сара сқәыпшра цеит ашьшьыхәа,–  
Хгылеит хқыцьагы хаз-хазы.

Са исыцрабтәз амца азыхәа, –  
Ацыпхь сатәхәоит икәшәаны...  
Стәуон пхызла акыжыхәа,  
Ба бысцәызыр хәа сшәаны.

«Табуп» басхэоит зегы рзыхэа,  
Сара сгэыграз, уацэазы.  
Азэгы истазом аецныхэа,  
Иацтэи сымыш тацэ азы.

Бара бкынтэи истахузеи,  
Бара – ацшзара ацха!?  
Зегы рзын: «Узхаҗабузеи!» –  
Абас сабхэар, – исызхап.

03.10.05

\* \* \*

Ашэт ангэылцуа ицшзазоуп,  
Псыс иахами амырхэага.  
Аффы ссируп, иҗацоуп,  
Иалшоит арцысгы дархагар.

Аха ишэтуа зегь канзоит,  
Псыс ирхазаргь амырхэага.  
Хартгы тынч ихацхьазоит,  
Заҗантэ иҗамацэысхьоу ага.

Ха хацстазаара кэцароуп,  
Адыд амцэазом ахаан...  
Ацсра... цсшьара ацароуп,  
Уи аенынза... Зегь цьабаан.

26.09.05

\* \* \*

Сгәы с'еанзамкәа тынч ицеит аҗарра,  
Ажәван акәын – абла тахан, илашьцеит.  
Ацарақәаг уажә иргазшәа арра,  
Ашәа шытырхын, ииақбан ицеит.

Ихьшәашәеит ашоура зтаз ахыза,  
Иафын ажәван хыхьтә «асақә» акацсара.  
Агәмыркатыл – сламба абз иафызан,  
Абна иқәлоз асы иалыхәхәон иара.

23.09.05

\* \* \*

Игәықатцагоуп асабицәа рашәа,  
Сгәы иқәзытуеит уи ацәашьқәа реицш...  
Агәра га агәы иахылцуа ажәа,  
Абз иахылцыз – дача мацқ уацеицш!

05.09.05

## УАХЫК АЛА

Ажәван шәыгак ацартәазшәа,  
Ацармақь иафызан.  
Ацых фызада инхазшәа,  
Иақәнатцон ахыза.

Ацша цәуон агәы иқәхан,  
Иқәдит амра ахра.  
Ашьха сыла аңырцә ықәхәан,  
Иадҕырбалон ахра.

Хҕацхаҕ асаби ибжьыхаа,  
Агарашәа ацын...  
Уахык ала иааит ашьшыхәа,  
Ихьшәашәаза азын.

25.08.05

## ҢАГАЛАН

Ахаи-чеи быжь гоит ақытан,  
Амхы, арахә... уа еицрыхоит.  
Илашьцар, – агәхьаа зкыда, –  
Шарҕазын ақыта ҕыхоит.

Ганк иахьамоу збоит арацла,  
Рцәақәа рхыцын акаканқәа,  
Иалшәан илаҕсоит ашьацра,  
Еиқәатцәамкәа, ихәацсамкәа.

Уа цхарпоуп ҳа хажь агьама,  
Ажьымжәакәын – рацәаххыроуп.  
Хыхь ихалеит амра иаман, –  
Улаҕш цәҕьазар – иуцәахыроуп.

Аңш иаҕыңуп, ҕым, араҕа, –  
Ус ҕамларгы маҕк игәнахан...  
Иөеж – өежза абираҕқәа,  
Ҷа ҕтагалан иахакнахан.

27.08.05

### АМӨАХӘАСТА ИАНЫЛАН

Ааи, ари ашта зны иҕацәын,  
Жәаба-жәохә шықәса раҕхә.  
Игәы иҕашәахязма азәымзар-азәы,  
Уаҕа нышәынтрахап хәа.

Аха снанагеит аштахь саргы, –  
Уахь инанамгац дарбан?  
Аира зшаз иоуп, изшаз ацсрагыы  
Иржуан беиагыы ҕаргыы.

Анышә иқәрыңсон иахан аңсы,  
Сара сықәыңшуан ашта.  
Дыҕан аөныҕа идәықәлоз лассы,  
Дыҕан аңсуара иашьтаз.

Ашта сықәыңшуа сгылан сара,  
Стыңгыы гәастон гәаныла...  
Ажәлар ашьшьыхәа иаҕын ацара,  
Рымөахәаста ианылан.

23.08.05



## АЖӘҢАН ИХЫЦЫП АШӘШЬЫ...

Ҳашьха ғызғызқәа ирхыңраан аңшалас,  
Аңшәмара шьтыхны иаҫаит Аңсны,  
Уғаз аңшалас, хғәығрае ушалац,  
Аңҫақәа дәықәҫа нағ иахцаны.

Азынреи ааңни еимаркуеит анықәа,  
Иарбан хағала изтәыҫәкьоу иара.  
Мракоуп игылаз Аңснызегь азықәа,  
Иғәандан, ихамтан ироуит жәлара.

Аха уи амра шьанҫак иаңеыхан,  
Уи ағәырҫаха былуан ижжаза.  
Аңҫа зхаңазгыи уи ауп изырғеыхаз,  
Иахылҫыз фырҫынуп, ибашоу ңшазам,

Ҳарңарҫәа хырхәан иғеырҫуан: «истоубоуп!»  
Аңсуа иңсадгыл ишақҫо ҳаңсы!  
Урҫ ираңызан Ешбеи Лакобеи,  
Иғам урҫ рыда, иғам Аңсны!

Ушамкәа уршазар – узалырхи ңәкьарас,  
Иужәлан уеимырҫәон, уғәағәан иҫон.  
Иарбан сыңсадгыл хазынахә иухараз,  
Уңшзараз акәын... Уажәыгь ирзазом.

Зны урхәәеызшәа збахуан са ңхызла,  
Зны у-Атланҫидан, азатцахь иҫаз.

Харҗарцәа абга уацәырган напхыцла,  
Ус ауп ишыкоу халамыс, хтас.

Иукәлоз, унызхуаз ара иртакыртан,  
Д-Римтәыз, д-Афинтәыз... Имҗа җахтәан.  
Даара дыфраҗыз җишьон ақыртуагы,  
Аха изҗымеит аҗсацәа рцәа.

Хнеилап, аиааираз хакәпап хаивагылан,  
Азәыкны еилахтдап хамыч, хабжы.  
Ускан алакәеиҗш ишәтып Аҗсынтәыла,  
Ажәфангы ихыҗып, ихымҗыц ашәшы.

### АБРИ АРҗЫС ДҗАМХАКӘА...:

Рыжәахыркәа хыдышьшь иҗан,  
Алабжышкәа рыгага.  
Лара лҗазатә дмааит аҗныҗа,  
Ихаҗыҗан иҗада?

Лнапкәа ажәфан ркырц иаҗушәа,  
Анцәа диҳәон ирмазан.  
Избон аишәаҗ тыҗк тацәушәа,  
җыҗк тацәуан наунагза.

---

*\*Ажәеинраала җуп аҗсуа коммунистцәа икарҗаз ахәарала. Уи аҗхара сыдырҗеит аибашыра 1941–1945 иш. ашыҗахь раҗхыза акәны имҗаҗыргаз март 4 аныхәаҗы. 28.02.06.*



\* \* \*

Ихаауп абыз, уи цхарпоуп,  
Ахэрақэагь арғоит иара.  
Уи иахэо зегь лабҕабоуп,  
Мыцрак алазам ҕара.

Ихаауп абыз... Ажәа ңшзоуп,  
Саднахалейт уи такәу.  
Зегь аоуп агәра згазом,  
Иара иатцамзар агәы.

*18.06.05*

### АҦЫ ЗЖӘЫЗ...

Иара – раҕхьа дҕарматцысын,  
Иажәа хиан, исасын.  
Иаргыы дҕәандан оумашәа, –  
Саргыы ицысхәейт ашәак.

Ашьҕахь – бзиа дычхәәшын,  
Мшәан, изхарада? АҦы!  
Ускан иоуит ҕа ҕазшьак,  
Диоуит ҕызак, нас иашьак.

Ус дышнеиуаз уи дмаамынхейт,  
Абнарахь аҕыстаак дихейт.

Днахынхаланы махэык,  
Днаҕаҕалон наҕ бахэык.

Ижэит днацышышыын еиҕа,  
Дышҕаҕалеи ҕаҕеиҕа!  
Даҕазэхэит аҕыхэтэаны,  
Адэы дықәлеит уи дхэаны.

*17.06.05*

\* \* \*

Игэхьяаумган умал ызыр,  
Уҕны уцэызыр, ма уеы.  
Игэхьяага уара иуцэызыр,  
Анцэа иуиҕаз ухы-уҕы.

*12.06.05*

\* \* \*

Аты ҕарҕар хаст, издыруеит,  
Ғадмырцэеит иаҕи иахеи.  
Аха иахья сзыруазыруа, –  
Ахыыжықәаҕы рацэахеит.

*14.05.05*

## АКӘАЗЫ АШӘА

*Акәа 2500 шықәса ахыҕра иазкуп*

Ажәәнан иалоуп ажәтыс хиаало,  
Уаҕа ашәа аннаттоит.  
Акәа тынч аеадырхало,  
Амра ажәәанахь ицоит.  
Илахҕыхуп аҕсабара, –  
Асаби дыччоит агараҕ.

Акәа хәуп, ихәуп макъана,  
Амца иалтдит уи иацы.  
Аха алабжыш агъама  
Рымоуп сымра, сара сзы.  
Аҕазатәкәа баашны игылан,  
Рхы нақәырцеит Аҕсынтәыла.

Акәа, сыҕшза, сыхаара,  
Диоскуриа, Сухум, Цхум,  
Сугумгы бзиоуп даара,  
Аха, Акәа, сылашара,  
Уара уҕы сыҕсы тәәхуп!

Жәынгы-ҕангы цәкьарас уқан,  
Ахи амцеи уадыргон.  
Уара угәаҕ иакын адәныҕа,  
Уа уонытқагы уи иагон.

Са сзыргәырғо, са сзыргәакуа,  
Сыңсы иалоуп Аҕәә, Аҕәә!

Аха Нартаа рыдгьыл икәуп,  
Аға ипишәеит урт закәу.  
Ахьта иакәшәар – риатцә кыдуп,  
Аға дхақәлар, – рахәә ркуп.  
Аҕәә, сбырлаш, сылашара,  
Уара уоуп сара сылшара!

Аҕәә, сыңшза, сыхаара,  
Диоскуриа, Сухум, Цхум,  
Сугумгьы бзиоуп даара  
Аха, Аҕәә, сылашара,  
Уара уҕы сыңсы цәахуп.

*19.12.05*

### АИААИРА АВАЛЬС

Ажәәан кеикеиуан,  
Сымра разын.  
Сзыхь хәыцқәә неиуан,  
Урт цсәзааран са сзын.  
Абахчаҕә агәилқәә  
Аныңшзаз иаха,  
Иманы ирқәә  
Ха дхақәлеит аға.

Нас асаркьалқәа  
Хәхәеит, ихәәцәеит.  
Рхала еидхалеит  
Ҳа ханацәеи Анцәеи.  
Игәамцуан аныха,  
Уи амцан жәлара,  
Иаман агәтыха,  
Ҳазшаз Ақсынра.

Идәықәлеит ахьырқар,  
Иқәгылт Кавказ.  
Аурыс, адыга...  
Ахацәа ргәы зызтәз.  
Ршьа катәазаргь ирәашха,  
Ағар итәхаз.  
Иқәишьуам ашхам,  
Ҳа хаштәғ аға.

Ажәәдан кеикеиуеит,  
Сымра разуп.  
Сзыхь хәыцқәа неиуеит,  
Урт рымәәқәа тәцәуп.  
Уахныхәоит иашьала,  
Ақсны цшза Ақсны.  
Ишәу хара хшьала,  
Ҳбирақ лаша кны!





Ажәдан иалтцны ашәа бзиа,  
Сгәаҕы иқәыџуеит шыжбы.  
Аңсынтәыла, нас Россия,  
Ишңеинаало урт рыбжбы!

24.06.05

## АҢША

Ох, алеишәа цәгьоуп аңша,  
Ицоит, еархауп, иццакуа!  
Аңша рыцуп есымша  
Адыд, амацәыс, ақәа.

Аңша иацны амахә цоит,  
Арәаш иацуп абжеиҳан.  
Зны аңша уңсы унаргоит,  
Зны иазытқьоит уи ахан.

Аңша иацны атдых шоит,  
Аңша иацуп агәырәа.  
Аңта дуқәа ацны ицоит,  
Аза ытнажәоит, аәа...

Аңша тәуо хыхь ихуп,  
Иацуп иџуа ажә, аға...  
Саргы саццар атахуп,  
Аха сацны сцом шыафак.

\* \* \*

Шьта издыруеит,  
Азә изы имазамызт,  
Ажәѡан иалаз  
Азә дызбеит сара.  
Ахы иман –  
Аус инаруамызт,  
Агәы иман  
Дызмыртәоз цъарак.

Ажәѡан татан,  
Уа ахауа цамызт,  
Аецәақәа  
Имац тынч ируан.  
Уи, сыцсымзар,  
Адгғыл имазамызт,  
Убри акәхап,  
Ажәѡанаҫ дпыруан.

\* \* \*

Ицәқәырқон, еилысуан,  
Асеи нас ацшыци,  
Урт рыбжьара марсак  
Хагаха ибжьан.  
Иқәсхъан кыр ақада,

Аха имхоз шыцын,  
Са санду дкахэыцуа  
Уаҕа даҕатэан.

Ицэқэырқон, еилысуан,  
Аҕақшыи ацэыши,  
Икахэхэа ишьталон,  
Хыхьынтэ ауархал.  
Уи – асыга ҕыцқэа,  
Азыңшуан ишыыцны,

Ех, асыга ҕыцқэа,  
Шэа шэласуп иаха!  
Ех, асыга ҕыцқэа,  
Шэа шэласуп, идыруп,  
Шэыџуа, шэыџуа шэашьтоуп,  
Дышэцэахырц санду.  
Илсуаз уи уархалзам,  
Ажэытэра ашҕа прыгоуп,  
Исыцашэо цыышьоит  
Мџа цэгыак санану.

Ицэқэырқоит, еилысуеит,  
Асеи нас ацшыци,  
Урт рыбжьара марсак,  
Хагаха ибжьоуп.  
Сара сахыак сыцуп,  
Сахьцалак, ишсыцыц,

Абжеиҳан сыпхызаф  
Иааѡуа уи абжьоуп.

\* \* \*

Рақхызатәи амацәыс,  
Сара сгәы иацрасыз,  
Бзиабароуп, бзиароуп,  
Ус ицом имѡасны.

Рақхызатәи сашәақәа,  
Сымыш, зны ибзысхәаз,  
Урт бзынцы ихьшәашәазом,  
Сгәатцаф иҗакызшәа.

Рақхызатәи шәҗы – разуп,  
Сқышә инадыскылаз.  
Җша ласуп, шәахәа ласуп,  
Иқәсуа шарҗазыла.

Рақхызатәи – гәахәароуп,  
Җсҗазаароуп, аиашаз.  
Бзиабароуп, хагароуп –  
Ус сишеит сызшашаз.

Аха зны изхыҗраны,  
Ак калейт хабжьара.

Инымтэазо пхызкэаны  
Баццеит алашыцара.

Срыхэон ажэван иалакээз  
Сбышьтан ацта пхьахэо.  
Аецэакэа рыбақэа,  
Цэажэон ахьхьа-хьхьахэа.

Барей сарей халабжыш,  
Иказ қаб дук азна,  
Сажэинраала иаластэон,  
Иаластэон мацээзла.

Иаххылацшу дхалабжьон.  
Харгэыбзыгуа, хшатаң...  
Уи азыхэан халабжыш  
Нымхазеит ибжатаң.

## БАРЕИ САРЕИ АКАХУА ААЖЭЫП...

Барей сарей акахуа харшып,  
Нас убри ацаф  
Ашьшьыхэа хтацшып.  
Уи агэыграқэа  
Ацан ажэйтэ  
Барей сарей акахуа аажэып.

Барей сарей акаҳуа аажэып,  
Бтахызар ушьтан,  
Бтахызар уажэы.  
Сыңсымзар уи аҗа  
Иамоуп мазак,  
Барей сарей ихаздырзом зынза.

Барей сарей акаҳуа ҳаршып,  
Уи шәах мацароуп,  
Иафызоуп амшын.  
Исдеиңшу-ибдеиңшу  
Бхәарауеи бара, –  
Барей сарей хтәап ҳазхара.

Барей сарей акаҳуа аажэып,  
Саргы ашьшьыхәа  
Сышнеиуа сажэып.  
Бара абастәҗба  
Бшыҗоу бынхап,  
Җхызла шьха-ңшзак  
Бықәын иаха.

Барей сарей акаҳуа аажэып,  
Ибдыруаз исабхәо  
Са сзыхәан ихәшәуп.  
Анасың таҳгап  
Аҗа хтаңшны,  
Анасың амаз иссиру Аңсны!  
*28.01.08*

## АФЫЖӘФЫ ИМОНОЛОГ

Уаргы уажәит,  
Саргы сажәит...  
Җағанатц  
Иахфеит иаажәит.  
Уаргы уашьуан,  
Саргы сашьуан,  
Адгыл халон,  
Ихәашьуан.

Хцалон сасра,  
Хнаскьон хара,  
Иаажәуан  
Җахан, җазхара.  
Саргы скәашон,  
Уаргы укәашон,  
Дыччон  
Ацшәма изхара.

Иаажәит иацы,  
Иаажәит жәацы.  
Иаажәит  
Итцегь... Саатк анцы.  
Җа җахныхәеит  
Зны акы,  
Нас, еакы,  
Еакы, еакы...



Иахныхәеит  
Иңсыз, инхаз,  
Маңк идагәаз,  
Иҫаһаз.  
Храфымсит  
Акәты, ала,  
Зәыр дынхамашь,  
Шәыңшаала!

Ибжьахада,  
Са сыхиоуп,  
Гәнаһак  
Хмыһааит, цьым, ара!  
Аха,  
Иҫалаз уи ауп:  
Хәибамныхәазац  
Хара!

20.02.08

### АЗҒАБ ХӘЫЦЫ ЛАШӘА

Сан, бара башәа хаа,  
Сан, бара бажәа хаа,  
Имыцәо шәахәацуп урт са сгәәҫы.

Сан, бара быбла хаа,  
Сан, бара бычча хаа,  
Сгарахь инаргоит илакәу аҫы.

Сан, быда схэартазам,  
Сан, сирта – иартазам,  
Уака сыпхызкэа пшзоуп, иразуп.

Бымшра сылата,  
Бытцхра сылата,  
Издыруеит, иреигу башытоуп са сзын.

Сан, бара быцэазом,  
Башэакэа нымтэазо,  
Сиатэахэ ашэа азыбхэоит бтэаны.

‘Еы ласык дакэтэаны,  
Агэрафыц натэаны,  
Хашта дынталоит фырхатцак дпырны.

20.09.07

## АИҘЫЛАРА

Хаицылоит, хаипырцуеит ашышыхэа,  
Хаипырцыр ртахымзаргы хагэкэа.  
Нас карматцысуп быбжыхаа,  
Нас ипсыршыагоуп акэа,

Быбла асаркыакэа срылоуп,  
Быбла сызгэакыоуп сара.  
Урт рылоуп, ба былоуп, са сылоуп,  
Ишызбо хдунеи сызхара.

Ҳаиҗылоит, ҳаиҗырҗуеит, быбжыхаа,  
Харантәи издыруеит сара.  
Баҗхә инагылан ашьшьыхәә,  
Ибыццоит са сгәы мазала.

Ҳаиҗылоит, ҳаиҗырҗуеит, бшьапышьтабжь,  
Уи ашәә иафызоу шыҗыбжьуп.  
Иссируп, иқьиоуп ба быччаҗшь,  
Уи ада са сымра хәашьуп.

Ҳаиҗылоит, ҳаиҗырҗуеит иґыцны,  
Исхәара сақәшәом, сґахауп.  
Баҗхә сықәхоит сыпхызны, –  
Гәнаҳак калашам еиҳау.

Ҳаиҗылоит, ҳаиҗырҗуеит ашьшьыхәә,  
Ҳамфаґ ихәмаруеит аҗша...  
Икәз назаза быбжыхаа,  
Ҳгәатҗагь еисуаз есымша!

### АЗӘГЫ ДАХЫҢШЫМ...

Срыцуп илакәу, ишану аҗхызқәә,  
Урт рымтәыжәфақәә срыцуп, ицоит.  
Урт ирҗахызар – аҗтақәә хыҗуеит,  
Урт ирҗахызар – ба бҗынза сназоит.

Иҗыцуп ба бкынза – амѡақәа җыцуп,  
Иҗыцым, ирыцхау са сакәхеит, сара.  
Избанзар ацхызәҗ әкәхеит сахьбыцу,  
Адгьыл ханықәу – бгылоуп хара.

Ашьхара иқәиааз ацса баѡызоуп,  
Ацшза, ба бышка снейуеит спырны.  
Аха агәәқра – са сылахь ианызоуп,  
Сахьцойт, санықоу са сыцсраны.

Срылоуп ацхызқәа... Урт рами ашана,  
Бацшәа хазыноуп, уи сыхазом.  
Бнейуеит ашьшьықәа, беихатыр, Манана,  
Сыцсымзар ба быда амра цхазом.

Са сами ибхьысуа ацшазатә иәҗыхәо,  
Амѡагь ианысуа, бызнысуа бара.  
Аха са сакәхеит ашәтқәа зырҗыхо,  
Уртгьы зласейцшу ықоуп цьара.

Быбла зыдхалаз ашәтқәа ирнылеит,  
Бара бсахьа-цшза. Ицегь бҗырба!  
Анцәа сиашьапкуеит есышьыжь гәаныла,  
Суҳәоит уи ақкәажә иҗыцны дсырба!

Быблақәа исыртом, сара ахтацәыха,  
Агақа исыцхьоит... Идуззоуп амшын.  
Ажәѡангьы сыхоит, исыхоит, исыха,  
Исыцхьоит азәымзар азә дахьыцшым.

## АГӘЫЛА

Шьюкы ргәылацәа маалықыцәоуп,  
Анцәа дрымоуп урт, хәарада.  
Уаха ргәы рахатны ицәоуп,  
Уатәы ицоит сасра гәырғада.

Шьюкы ргәылацәа маҕаңшыуп,  
Дхынхәуеит ргәыла данырғыла.  
Азә деицакьоуп, егы дхабжьуп...  
Устәкьа дыкамзар агәыла?

Сгәыла изыхәа ацәгьа сылам,  
Сыкоуп ус, Анцәа сишазар...  
Дзыцәгьахома, мшәан, агәыла,  
Иара игәыла дыбзиазар?

\* \* \*

Аңсреи сареи акгы хәеилам,  
Акгы хәеиламызт зынза.  
Анцәа исиҕаз сьмоуп, снейлап,  
Ғазә иңсҕазаара сҕахзам.

Азәы дҕазаргь, дажәхьазаргь,  
Дтәаны ишықәс иңхьазоит.  
Уи макьана иңсы ҕазаргь,  
Заа инышәынтра кайцоит,

Уи чацоуп, ибырлаш цсароуп,  
Уныс исымандаз сара!  
Иуеит измоу иабду ичара,  
Уи иуеит ианду лыцсхэра.

Са сгэы каршэны сцоит аоныка,  
Сыкамзаргы атэыла бгом.  
Са саныкоу – ацсра ыкам,  
Уи анааилак – са скалом.

### ПИЦУНДАНЗА

Сцар сцахуп Пицунданза,  
Амза, Амзаранза.  
Сшыац иатцэаран суцанда,  
Исхалашо амза!

Ажэван иалоуп ацсақэа,  
Мшэан, иабанзахало?  
Амра цеи аеатцакуа,  
Ацныш цоит икьялан.

Уи амшынгы саркьяроуп,  
Бырлашк таршэуп аца.  
Сшыкэыхшоуп, исашэхэаруеи,  
Уа еиқэызтаз амца!

Уа аҫауа татазоуп,  
Цэымзоуп жәван-етәара.  
Уа ашәира хәартазам, –  
О, урыцҫахоит даара.

Уаҕа аҫцәа ртәартароуп,  
Апринцессаҕ дрыцны.  
Уа ашыцқәа хшаҫароуп,  
Урт ҕамларц иҫхызны.

Уа жәйтәтәи ныхароуп,  
Иҕам аламала.  
Сымҫа мацк ианыхароу,  
Самҫаныхәоит сҫалан.

Наҕ абаашҕы ныхәартоуп,  
Ҫа хазшаз ихыбра.  
О, рыбжы хаа сыхәартоуп,  
Уа Алиса, Хыбла.

Аа, Нептун дахыцтыцуа,  
Уа дзы-ҫсы мацаран.  
Шьҫа аарҫарак зықәлазом,  
Аҫсны аҫсабара...

Сцар сҫахуп Пицунданза,  
Амза, Амзаранза.

Сшыац иацэаран суганда,  
Исхалашо амза!

## КИРОВТӘИ АЦХ

Уи ауха Киров цэгъа илашан,  
Ашықәс ҕыцгыы ааиуан иҕырны.  
Ихәытхәытүа шәак ахәон аҕша,  
Сшыза ду ие сыҕан са ссасны.

Уа дысцылт Подлевских дгәыргъатцәа,  
Даагылазаргъ уи деиқәшәоуп сасыла.  
Асас дызмоу, димоуп, рхәоит, Анцәа,  
Дгәыргъоит уи уа ула, сара сыла.

Изит амза аетцәа иацәшәан,  
Ари ацх аман уа ирҕыхан.  
Илзымдыруа иарбану ашәас,  
Хыхь ихалон аҕшәма пхәыс лыбжбы-хаа.

Иақәыршәыызшәа пхәыызба пшзак лкасы,  
Ишцассирыз Киров уи ауха!  
Ғытхә-Ғытхә иқәион уа асы,  
Исымнахуан наҕ сара сыгәтыха.

Ашыѡ-сыѡхәа ажәѡан ахь ицон,  
Ианхалалак, ишәтуан аракета.



Смакҗахәара уа асы назон,  
Харантә ашьтыбжь саҗауан «Радеда».

Аштаҗ аишәа тынч ишлон, ишлон,  
Иакәша игылан гәылала, тахыла.  
Аҗатхь акәын – уи ашәах хыттон,  
Аҗшәма дныхәон иашта ду дтагылан.

Җаанбзиала, ажәван ду лашоуп,  
Илашоуп уи аурыс чкәын игәара.  
Җаишызара җахшәахьейт, иҗшьоуп,  
Уи аҗшәймоуп хтәылақәа рыбжьара.

*31.12.07*

## АҖЕИЦӘА ИРҖАХУП...

*Цаца Казанба ильзкны*

Арҗәаа хәа арҗаш кшомызт ишьтыцны,  
Җсуа шьтыбжь гомызт, ашта җацәын.  
Ақыртүа фицарцәа гылан ишьыцны,  
Ишьыцуан дахьрымам астәҗкәа азәы.

– Мап, җсуа дгьылуп, ижәдыруаз, са сьдгьыл,  
Шәыгә иахәо ажәала исзыхьчом са сцәа!  
Аха уи адгьыл итәуп сара сыдагь,  
Шәарт зегь ишәымам, ишәцәызыз Анцәа!

Артцаа хэа ахэхэабжь ахылцуан адэыгба,  
Икаршэын атысгы ашьа афашэын,  
Амца лыцрарцеит, деилыршыын аңхэызба,  
Алца маҗээзшэа амра иашэын.

Цаца – уи адггыл иахылтыз шэахэацын,  
Цаца – ҳа ҳадггыл ианшэылахьоу шьан.  
Цаца – уи ахызгы хатцарак ацын,  
Уи иҗахаз зегь дреицшын, драхэшьан.

Цаца – абахчаф имбазац зазоуп,  
Уи ҳара ҳажэван иалымшээз қәоуп,  
Аха, ижэдыруз, уи хьзыдагь дфырхатцоуп,  
Цаца – макьана дҳаздырам, дмазоуп.

Аццышэ иафызан иқэыцсоуп анра,  
Ақыртқәа, ақыртуа... Хьымзгыла икәабоуп.  
Ахьымзг ду амоуп, хымқада, амра,  
Цаца дзымшатаз... ажэван иацоу.

Илышәт Афырхатца ихьз уи аңхэызба,  
Ақсадггыл азыхэа ақсышьа ҳзырцаз.  
Адггыл иахажьыз ақсыгера ахызхээз,  
Илыкәшан игылаз зшыыз ишыбзас.

Илышәт Афырхатца ихьз, уи ламысроуп,  
Уи лара ләаңхьа иахзымхээз фәхәуп.

Макъанагъ инымтѣо амѣа ханысроуп,  
Ҷа ҳатқыс атѣицѣа роуп уи зтаҳу.

– Мап, псуа дгьылуп, ижәдыруаз са сьдгьыл,  
Шәыгә иахәо ажәала исзыхьчом са сцәа!  
Аха уи адгьыл итәуп сара сыдагъ,  
Шәарт зегъ ишәымам, ишәцәызыз Анцәа!

Илышәт Афырхатца ихьз уи ацхәызба!..

#### АМРА ҶЫЦ

Ацсынтәыла – уи цхьарцоуп,  
Са сахоуп срахәыцны.  
Ацарақәа рашәа рзоит,  
Сашәа иатцашьыцны.

Насыц хьброуп сызцатәоу,  
Уи лашоит лыцхала.  
Сара сыжәѣан акәа стоуп, –  
Нарт сихыцны салоуп.

Ацсынтәыла шьала ишәуп,  
Шьала шәышықәсала.  
Аха уи ашьацгьы хәшәуп,  
Схәызар аға ихала.

Са сызхысхьоу – кәаршаѡуп, –  
Ацшқа хәыч иҗхызоуп,  
Аха сыгагақәа рнуп,  
Схыбаѡқәа ахьыцоу.

Ацсынтәыла – дара роуп, –  
Сышьхақәа, сыҗшалас.  
Сзыхьқәа, зымѡақәа хароу,  
Сышәт, ацәылашараз.

Счысгыы ссируп, сѡы җацоуп,  
Аишәа хиоуп, аѡыза.  
Ацсынтәыла уи пхьарцоуп,  
Иархәа – иуҗахызар.

Зны игәыбзыҗуп, зных ицоуп,  
Сымра гылт иҗыцны.  
Ацсынтәыла – уи пхьарцоуп  
Са сахоуп срахәыцны.

24.11.08.

## АМАЦӘЫС

*Саида Дел-җа илызкуп*

Бара бмацәысны бцәыртцит иацы,  
Иацы бара башта шәтын, илашан.  
Иахьа ажәѡангы иалцуеит аҗхзы,  
Иахьа хәычыкгы аеарцәгьеит аҗша.

Иацы ибҗаччон бгәил адәаҗы,  
Аха иназамызт уи аеҗәара.  
Бара назаза сыҗхап хәа баҗын,  
Сыҗхап, хәа сыблып хәа Аҗсны азхара.

Амацәыс ашьта җхызла иббон,  
Амацәыс ашьта бхын есымша.  
Избанзар, избанзар – бара агәра бгон,  
Ишыҗкам уи ашьтаҗ ахьта, аҗша.

Бымацәыс ашьта цоит, инцәазом,  
Уажәоуп ханазхәыцуа уи ашьта иаҗа...  
Уи дызтахеи хәа азәгы дцаазом,  
Избанзар идыруп ба бызтахаз.

Амацәыс җхызын, иссирын зынза,  
Ишцәырҗыз изгәамҗеит азәымзар азәгы.  
Икәицын, илакәын, лашаран, имцан...  
Ианыцәоуп, ианыцәоуп иангәаҗта зеггы.

30.12.08

### УАХЬЫНАҗШЛАК...

Уахьынаҗшлак икашуп,  
Сылабжышқәа, хәаа змам.  
Сзыхьқәа сшьала ихәашьуп,  
Азы рҗылтон уаҗа сан,

Уахынацшлак ашәтқәа шытоуп,  
Снышәынтрақәа зегь хәаны.  
Иқәыџуагы сан лыбжьоуп, –  
Убри акәхеит ла лыџны.

Уахынацшлак сара сжуп,  
Адса тлақәа џьаруп уа.  
Аетәәқәа тынч ицшуп,  
Ицәоит ашыжь анаауа.

Уахынацшлак сбақәа,  
Сара ссахьақәа ртасоуп.  
Иазеицакзом уи ақәа –  
Сара сыдгыл ақа соуп,

Уи имыцәоз мцак акын,  
Иалагылан ҳтеицәа уа...  
Ари аибашьра еакын, –  
Ахьз игон зыцсы зтиуа.

Уахынацшлак са сыцсы,  
Иацшәыман инхеит ара.  
Бзынцы иқәхеит уи Ацсны, –  
Бзынцы икоуп Ацсынра.

16.12.08

## АУМА ЦУЕИТ...

Аума цуеит...  
Азы хэашьуп,  
Амрагь җыхазом зынза.  
Сара быңшаара саҗуп,  
Даҗазәызар –  
Игра изап.

Быгагакәын, –  
Уи хароуп,  
Ашьтақәагь аныцит шьта.  
Сшәақь иахылтыз  
Схылға җхоуп,  
Саға иакәын – дцеит дшьабан.

Аума цуеит,  
Ба бҗынтәи шәкәык,  
Знызатәык исмоут сара,  
Са сырғамтца  
Срымоуп шәкы,  
Сдыртәазом иахья җьарак.

Аума цуеит,  
Ба бҗынтәи шәкәык,  
Ахы сзықәымҗшит сара.

Аха исымоузеи  
Хәтәтәйс,  
Саргы исхаштит, ди, афара!

04.12.08

## АЕЛЕГИА

Адхзы хьшәашәа сықәнаҭәоит аҭсра,  
Зны зынзаскгы схагахазшәа збоит,  
Сацәыбналон, шытахька сцоит сара,  
Аха сыжәәа иқәтәаны иччоит.

Хәҭык сақәшәеит уи уагон хара,  
Абраскьылгы уа ибжьы иргоит. –  
О, са сышкә уқәымлан уара –  
Шака уааиуа акара снаскьоит.

Дахьтаҭәхәоу лашьцазоуп зынза, –  
Цьара дәхәыңшуп, цьара – зык ҭачуп.  
Икыншәылаз алабжыш цырза,  
Сара сыжәәа иалаларц иафуп.

Ижжаза цәашьык сара искуп.  
Цака зызар – хыхь зынза акыц,  
Ижәбахьоума, амәа нтәара зқәым,  
Инымтәәакәа, иалагом афыц.

02.12.08



## СХАЛА

Барей сарей хабжьара,  
Схала соуп инхаз.  
Ацарақәа быбжьала,  
Ашәа рхәон иаха.

Барей сарей икәандаз,  
Зыхь хәычык хабжьан,  
Сафымхәазеит, избанда,  
Уи разын, ипшьан.

Хаиатцәа хәыч насыцла,  
Сзеигәыргъоз жәаха.  
Снатцагылан, еирызла,  
Истеит ашәахәа.

Ишәахәам, уи лабжышуп, –  
Хәыцъа хәизынхеит.  
Ицьбароу ма ицсыгеу?  
Ицьбароуп, избейт...

Барей сарей хабжьара,  
Ибжьалеит ашәшы...  
Зегь аками быбжьала,  
Исацәажәоит бжьык.

29.11.08

## АИМАК

Суадаѣ ишоуран,  
Амра ѣнакын.  
Аиоди агэыркэеи  
Ахра ргахьан.  
Гэырк насылатцо,  
Нас даеааы,  
Уа ахақымцэа  
Сеитцыхны исхан.

Иқэыѡуан ашьтыбжь  
Аарла сгэаѣы,  
– Сан лышьтабжь аума, –  
Сгэахэт адэаӑны.  
– Инхада-ицсыда? –  
Аисра иаѣын,  
Ацсреи абзарей  
Сара сеимаакны.

2008

\* \* \*

Аиҗахатэқәа рҗиуан ашҗаѣ –  
Иаахэ ухаҗазар уаҗэы!  
Азэы – аҗа еихаҗа дашьтан,  
Аҗэеихаҗа даеазэы.

Ус таҳмадак дааҗса-дкара,  
Днарыдгылеит уа дара.  
Изтиуаз ихнахын рҗара,  
Иаҗын иахан ашара.

– Дад, сыҗсымзар, иахья сагхеит,  
– Уагхеит, баба, уаа җааны!  
Атаҳмада, убри акәхеит, –  
Днагылт илахь еикәҗаны.

Нас иҗынеихеит аҗныҗа,  
Аха дҗон агәра ганы:  
– Шықәсык акәзар, – оумак ыҗам,  
Иахья аиҗш иаауеит җааны.

20.11.08

## АГЪАМА

Амра са сахзызоит,  
Сашьталаны сҗоит.  
Исзынхазгы җсызоуп,  
Нас иара сахьзоит,

Амра ацыпҗхь аршәит,  
Уи Аҗсны иахьзоит.  
җыск абаҗчаҗ аршәаа  
Иасуеит, иааҗсазом,

– Баша, баша уасуеит,  
Баша ухы умжъан.  
Уимоу, уара уцасхәагъ,  
Ғыц ихәмаруеит сшъа.

Сықәуп, сықәуп амѡа,  
Уи хароуп зынза.  
Ғхәацароуп игъамоу,  
Сцароуп, знык санца!

20.10.08

### АЖӘѡАНАҒ СНАЗААНЗА...

Аңсґазаара – аѡы ёбара, –  
Уи сашыызар акәхап.  
Алу сацган захынёара,  
Сықәнацсарцоуп ссақәха.

Сыбґаґо адәы сахықәу,  
Срыцхазшьазгыы мацзам.  
Даґаа ёытрак ауп исыгу...  
Наґ ладароуп, шыацзам.

Шыыцроуп иґоу уахыёшлакгыы,  
Агәыр иацашыыцуеит.  
Сара амца сшақәу рбаргыы,  
Азы рбеит ишыцәоу.

Мшәан, итѣама сгәыгра ажәә,  
Сеимакноуп ишсыхо,  
Цака – адгғыл, егы – ажәәан,  
Скарыңсеит сыңеыхан.

Нас цәашык акуеит ашышыхәә,  
Сыңсы тоуп иблаанза.  
Сбылуеит адгғыл ссир азыхәә,  
Ажәәанаң сназаанза.

*05.10.08*

### АМАЛА...

Мап, амалахәә иуртом акгы,  
Амала иуртом  
Уңсуазаргь часак.  
Иуртом ахылцагь, ашьатцаггы,  
Амала урышьтоуп  
Урт уѣкьаса.

Мап, амалахәә узхалазом хыхь,  
Уимоу узталом  
Ашьашьматра.  
Цьым, амалахәә, уагозаргь аыхь,  
Дарбан иузто  
Уи ахәшәқәә ура!  
Мап, амалахәә, амцаггы мцам,

Ухацоуп цсшара  
Узцозар Шәача.  
Цьым, амалахәа, шьтак ихамзап,  
Пцхәызбакгы дуцны  
Днеизом шьяфак.

Амала иказ – ықәцит ибжъазт,  
Амала икам  
Афархь, алаба.  
Амацқәа, алым, абга, абжъас,  
Ухацоуп, амала  
Унықәлан иба.

Икам иуоурц, цьым, мацурак,  
Уахьгы цартышак  
Дахәоит азәы.  
Цьыбак итыцны ицоит еацъара,  
Иахьа узхьымзаз  
Уахьзароуп уатәы.

Мап, амалахәа аиааирагь камлеит,  
Амала ицама  
Иаххалаз ашәшы,..  
Харцарцәа рцәымза лабжышхан илеит,  
Амала дарбан  
Иузто цәашьык.  
Аха, ацсзаара, – усгы қәцароуп,

Уканат икоуп,  
Амат утәуп.  
Цым, амалаҳәа икоу ацсроуп,  
Егырт зегь,  
Егырт зегь  
Рыхәқәа шәатәуп!

29.11.08

## АГӘХЬААГАРА

Ашьха кынқалаҕ  
        икылжәан акыцра,  
Шьяуардынк иршан  
        иаман атра.  
Шьябыстак шьткәыцәаа,  
        уақа шьяпхыцла,  
Ақта иагәылган  
        италон убра.

Ашьха кынқала  
        мчык иннакылеит,  
Ажәқанаҕ зызқәа  
        назгарц иаҕыз.  
Уи амтан цслахәтцас  
        инхгыла-аахгыло,  
Зы-иатцәак ажәуан  
        илакәыз аҕыз.

Ашьха кынфала  
иамамызт гәнаһак,  
Уигьы бзиарак  
зуп хәа иафын.  
Хыхь игәеигәеиуа  
аңтақәа кнаһан,  
Ажьакцеи ашьанцеи  
рнын агәафы.  
Ихалон уи ашьха  
ажәәан аһынза,  
Ихалон, дшаһатуп  
һазхылцыз Анцәа,  
Уа шьяурдынқәак  
краһфап хәа иафымзар,  
Реишәа цысыр хәа  
ишәон аңацәа.

*09.10.08*

### ДЫЗДЫРУЕИТ УИ АУАФ

Дыздыруеит уи ауаф, дгәастоит харантәи,  
Аңшатлакә дазытцкьоит бжеиһан, агаза.  
Адәы дықәлазар акәһап дһарамны,  
Иажәагь һарамроуп иатцоу зынза.

Иеишьуеит икәышу аәада дһалар,  
Иахья дыжәбама, мшәан, агаза?



Идыруп, дыкам уи ауаџ ихала, –  
Арымзаа ицуп, иахбоит, имазам.

Аха, нас, дарбан амыжда иижьо,  
Еигын асаркыаџ дшыкоу ибар!  
Ахьи аразни хрылатәо цышьоит,  
Иара аџада дхаланы дтәар.

Уи ари адгьыл дакәшаны дныкәоит,  
Гәаныла уи амра ақынза дназоит.  
Уи ари агагы қашыушәа дыкоуп,  
Бзықтәи азиас ашьхақа ицоит..

Зны атоурыхаџ гәалақәак имоуп,  
Җабацәа рымџа ахеитцоит ацәы.  
Иахья хәа дызғугьы –  
  икам-ианымоуп,  
Зынзаскгы издырзом  
  ишааиуа уатцәы...

Зцаарак сыцрыхоит чынла,  
  уахынла,  
Шьыри, сыцсында атак саҳаны:  
Газак изихылтцуеи, иуҳәарауеи,  
  зыкьџыла,  
Икәышу данимам азәы иеиханы?!  
01.01.09

## АЖӘҒАН ДУ АМҘАН...

Ажәған ду амқан  
        амза лашоуп,  
Уи иазхымәзеит  
        аңтақәа халан.  
Аңшзара рыман  
        хашьхақәа шоуп,  
Сышьхақәа иреиңшуп  
        сашьцәагь акала.  
О, ари адгьыл  
        ахацәа иртәуп,  
Урт еиңшымзаргь  
        акәхап ҕазшьала.  
Араҕа хҗасқәеи  
        хныхақәеи шәуп,  
Аңсадгьыл азыхәа  
        иқәтәаз ашьала,  
Араҕа ахатца  
        дыңшзоуп оумашәа,  
Азреи агәәҕреи  
        дрылтит лыңхала.  
Афызцәа дрыңхьоит .  
        ихәозар ашәак, –  
Аңсреи аңхәызбеи  
        дырңылоит ихала.

04.01.09

## АГӘЫ УМАЗ, АХЫ УМАЗ...

Агәы умаз, ахы умаз,  
Аламысгыы умаз, нас...  
Ҙызак думаз, ныхак умаз,  
Урт рыдагы – хазшаз итсас.

Амал умаз, ашьал умаз,  
Афны умаз еитцхәаны.  
Афы умаз, азы умаз,  
Асас думаз даеазны.

Ажәа умаз, ашәа умаз,  
Думаз, дадхейт, айхабгыы.  
Пату зқәуто гәылак думаз,  
Думаз, насгыы, аитцыбгыы.

Азгаб думаз, ачкәын думаз,  
Адхәыс думаз дыпшзаза...  
Исхәари, улшара дууназ  
Мазак умазаргы цәгъазам.

Амхы умаз, ашта умаз,  
Аишәа умаз, ацш, артәы...  
Шәырк умазар – ахазына, –  
Имамзар ҕамлои еазәы.

Агәы умаз, ахы умаз,  
Җаикәшәалоз есуажәаны!  
О, егьырт зегь уара иумоуп  
Җа ҳазшаз ибзоураны.

11.01.09

\* \* \*

– Угәы бзиоума, ушқакоу,  
Угәхьяазгеит афыза даара?  
– Сгәы бзиазоуп, уиак сымоуп,  
Аха исымазам аңара.

– Уа ушқакоу, ғыцс ишәылои?–  
Җазәгы истеит нас азцаара.  
– Са стәы ухәозар, – сгәы уашәшәыроуп,  
Аха срыцҳазам аңараз.

22.01.09

## АШҖА ЕИҚӘХАЗАР ЛЫҖХАЛА

Аетцәа җаршәуп са сашҗа,  
Сашҗаҗ мазарак сашьтам.  
Уи ашҗа еиқәхазар лыҗхала,  
Уи сыбзоурамхеит са схала.

Уа уқәла, са сықәла нахъхьынза,  
Шақәаықои зықәра иахъымзас.  
Иахъымзас ахәаха ашәа хаак,  
Иахъзеит урт руал ду ашәаха.

Мыткәмоуп иқәықуа Лаҕа,  
Иқәхеит анацәа блада.  
Уақәа ажәәангы гәнахауп,  
Уақәа рышьтыбжықәа кнахауп.

Имиц, иизггы насыңда, –  
Суҳәоит амыткәма насымда!  
Суҳәоит, унықәла Ешыра,  
Уқәла Мықә, Очамчыра.

Уқәла Тамшь, Мыркәыла,  
Қызак днумыжын, агәыла...  
Җабышқәа рымцағ ағәҗахәа,  
Изрыжәын ҳацкәынцәа рахәа.

Урт рахәа, ахәа цырцырқәа, –  
Урт ашьауракәын иззыркуаз.  
Игәамцуан аҗыхәа агәарағ –  
Ан лыцәа тазап агарағ:

Лысаби абцар икын,  
Избанзар, ҳақсадгыл хьчатәын.  
02.02.09

\* \* \*

Ахш аеытқәа ажәәан иатцакнахауп,  
Асар рымәа алгоуп рыгәтаны.  
Урт зынза ицшзоуп, зынза игәнахауп,  
Скьяәуп амзар срытәхәон сназаны.

Ахш аеытқәа ажәәан иатцакнахауп,  
Икәандаза, уа сыңсы цәахуп.  
Уахгы-еынгы, абар өахоуп, хахоуп, –  
Урт ахыыкоу сыказар стахуп.

Избоит уахь ицозшәа ихыпхыңуа;  
Пцеикәатцәак, ишпеиңшу уи ала!..  
Асар рымәеи уака аңта еытқәеи,  
Анцәа итихыз сахьазар калап.

03.02.09

### СГӘЫ САЗЫЗЫРӘУАН...

Сгәы сазызырәуан шыжык,  
Иағын аисра атҳарахәа.  
Сыхнахзомызт ға шытыбжык,  
Даға қхызқәак збомызт уаха.

Сгәы цәкәырқон, иңжәон, икәқон,  
Ажәәангы цьбаран лактала...

Аңснзыхәа ахәа ркьон, –  
Хәцеицәа айбашьра ду иалан.

Аңснзыхәа рахәа хын,  
Ахәа зрыжәын аға ишьала...  
Хәыцгы дуггы иртахын,  
Тынч аҫаанахар аңшалас.

Аеархагон сгәы ҫазны,  
Сагарызшәа збон сышьтыхны.  
Иагон ажәәдан лаганы,  
Амацәыс агон ихыхны.

Гәаққәас икәу еизыхәхәо,  
Нас ихыцуан агәарахәа.  
Сахьазызырәуаз иахәон:  
«Аңсны», «Аңсны», «Аңсынрахәа!»

14.02.09

## ААҘЫН АМШҚӘА

Ааңын амшқәа насыңуп, –  
Сгәалақара иамам хәаак.  
Ацәыргыла са сахыңоит,  
Сыгәгы кахәзом ахаан.

Ааңын, ааңын... Уи еинаалоуп,  
Иашьтит азын сашта иқәцан.

Ашыжь, ацә хаа саналоу,  
Исыдтәалоуп схыза сықәцан.

Ааңын, ааңын... Уи лашароуп,  
Бзиабароуп, уи сыңсымзар.  
Ашәтқәа шыску сара сцароуп,  
Хара иҕоу сажәра аҕынза.

Бзиабароуп, еиқәырхагоуп,  
Амыч знамтаз дарбан руа,  
Иҕалоит зынғы уархагар,  
Иҕалоит зынғы уартәуар.

Уи иихьоу зегь раҕхәа иизоуп,  
Иааиуам уи угәы анҕыгьуа...  
Абзиабара – бчуп изҕызоу,  
Знызатәыкоуп уи анухьуа.

17.02.09

### АФЫРХАЦА ИҰНАҒЫ...

*Аңсны афырхәйә Даур Гәыргәлиа азҕабцәа иман.  
Ахәйәрҕыс дани, сеигәыргьейт...*

Уи даҕамхакәа ңара,  
Схатцоуп хәа дмақаруан.  
Аха далатәан иара,  
Азҕабцәа рхәынтқарра.



Азгабцәа рхәынтқарра цшзоуп –  
Ашәа ссир иафызоуп.  
Аха уи җазны имцоуп,  
Шьюуки-шьюуки зблызоуп.

Азгабцәа рхәынтқарра, рмал,  
Амаалықьцәа ркәыпшра...  
Адәы дықәлеит Алмасхан,  
Урт ихьчарц даушла.

Ушьта арқарцәа ҳзилап,  
О, анасың рымаз!  
Урт азгабцәа ирулап,  
Урт ақкәынцәа рымац.

23.08.03

### АЗЦААРЕИ АҢАКИ

Азцаареи аңаки –  
Еицуп есымша,  
Иарбан, иухәозар,  
Цоура змам оумак?

Азцаареи аңаки...  
Иагазом аңша, –  
Азцаара аңкәышу,  
Икәышхоит аңак.

17.03.09

## ХАЗ-ХАЗЫ...

Баргы саргы – хыыыагы хаганахан,  
Хаикэымшээзаргы ускан, уи аены.  
Сара сускэа наф изгеит сырнахан,  
Бара бускэа быман итээхны.

Баргы саргы ускан ажэван халан,  
Ажэван афгы еибаркын хнапкэа.  
Нас адгылахь халбаауан лыпхала,  
Амра хаман, иахтахар акэа.

Нас икалаз сеидру, ак хабжэахит,  
Саргы избац акэым, даеакхеит.  
Акатакэеи аптакэеи сырпахит,  
Сызлапыруз сымтэыжэаакэа хеит.

Ус ицеит са сымшкэа насыпда,  
Сеидарагы мачым, ихантоуп.  
Ибзынхазеи сара скынтэ исымтан,  
Бара бкынтэи – сгэыргэоит сгэы бахытоу.

Слымхарыфны блымха сахынхалоуп,  
Ишпастаху беичахар иара.  
Быгэхьяаган, сылабжышкэа пшыаала,  
Сзамоа икэлан иафуп ацара.

Сыпстазаара иахыыз цкыа исыздыруам,  
Шылоу цыушыап, лыхэтала исхэит.

Саңхьа икоу сзиас хэычза сзыруам,  
Са сызцалаз агэырѡа иартэит.

Убри акэхап, амра мацк ихьшэашэоуп,  
Нак изаалашт уи ушьта лассы...  
Бареи сареи ацсцазаара хацнашэон,  
Иахзымычхаит, хдэықэлеит хаз-хазы.

20.03.09

### ИНЫМЦЭО АЗЦААРАҚЭА

– Изакеызеи анасып,  
Закэи агэырѡа? –  
Ас азцаара сыманы,  
Сынхықэтэалеит сзыхь.  
– Анасып – уи гэыргъароуп, –  
Аафэнатит иара, –  
Агэырѡа – насыпдароуп,  
Иацуп уи ахыхь.

– Изакеызеи анасып,  
Закэи агэырѡа? –  
Ус азцаара сыманы,  
Снамцахырхэеит сышэт:

– Еибацаху срывганы,  
Сшэымгалан зымѡа,

Рыцстазаара бзиахоит,  
Еибаҭаху срышәт.

– Изакаызеи анасыц,  
Закаи агәырѡа? –  
Смаҭа хәыч азтараакәа  
Лыстеит жәаха зны:

– Анасыц – уи мцәыжәѡақәоуп,  
Иараацсазом мѡак.  
Агәырѡа хәа иухәақәо,  
Смаҭазац Ацсны!

– Изакаызеи анасыц,  
Закаи агәырѡа?  
Ага, ашьха сразтаауеит,  
Урт зынза ицшзоуп.

– Анасыц – уи ацқьароуп,  
Агәырѡоуп хзырѡа,  
Аха урт аагылазаргь  
Ас еицноуп ишцо.

31.03.09

\* \* \*

Былабжыш адгьыл  
Иқәтәеит ашьшьыхәа,

Бхәыцрақәа ґыбжәон  
Қаадшәа икәыкәны.  
Стәуар исхарои  
Ба бзықәа, са сзықәа,  
Аха сгылахын  
Ус ичқаны.  
Былабжыш адгьыл  
Иқәтәеит ишәытан,  
Адгьыл ашьацқәа  
Гәыршала ихәәеуп.  
Адгьыл иахықәтәаз,  
Санқәыңшыз, ажәытәан,  
Иахьа уи ашәыта  
Аныхра сафуп.

*14.03.09*

## ШЫЖЫБЗИА, АҢСЫНТӘЫЛА!

Шыжыбзиа, Аңсынтәыла,  
Шыжь азаза-цқьа зхьыршоу,  
Шыжыбзиа, сықәла, сгәыла,  
Сара сныха хәыч иңшьоу!  
Шыжыбзиа, сышьха зышқәа,  
Сыршаш хьшәашәақәа рыбжыы!  
Ан-агәыраз лылабжышқәа, –  
Ңеи лашак дылшеит шыжыык.  
Шыжыбзиа, сңацхаф амца,

Хыхь, зырхнышына еикәатцәоу,  
Зны хнатәазаргы атла амца,  
Аҕа иҕба шыта иццәоуп.

Уара ухәра иаҕахызар,  
Уаҕа сақәтцала, сыхәшәуп.  
Хьҕак уакуазар – усқан схызаз,  
Сара сеигзазом исшәу.

Шыжыбызиа, сымш, сышҕа,  
Сарма – мшынуп, сарҕа рхоуп!  
Сгәы иануп ҳа ҳцеицәа рышҕа,  
Урт рыцсоуп сара исхоу.

Шыжыбызиа, арра иҕоу,  
Ашьха иҕоу, ага иху!  
Са сзышьтоу акызатцәыкоуп, –  
Ацсны шәагымхар сҕахуп.

Шыжыбызиа, шыжыбызиа,  
Ашәҕи, амреи, амзеи зцу!  
Ашҕа қыи, ацшәма қыи –  
Урт зегь роуп Ацсны зыхьзу.

14.02.09

\* \* \*

– Изырканзазеи, сымыш, сышәтқәа,  
Избоит, рыцсы ҕалом уаҕа,

– Сгәы иахьадыз, акәхап, рыцха.  
Сара сгәы былуан аҗәҗәә!

– Изтабази, сымыш, сзыхькәә,  
Адгьыл итцытуан илакәха,  
– Исгәалашәар, са сгәы сыхьуеит, –  
Иантабаз санзышоз акәхап.

– Апхьарца абжы сарҗыхон,  
Иҗызтәада арахәыцкәә,  
– Арахәыцкәә мчыла срыхон, –  
Мчыла ажәәкәә узхәыцуам!

– Изыршанхазеи ари амза, –  
Ажәәан иалазар ишалац,  
– Уи атцака хара хтәамзар,  
Иабахтаху алашара!

07.03.19

## АШӘЫТА

*(Авариант)*

Былабжыш адгьыл  
Иқәтәон ашьшьхәә,  
Бгәыҗрақәә қьаадын,  
Иҗыбжәон бтәаны.

Имацын аңхара  
Ба бзыҳәа, са сзыҳәа,  
Сгылан ба баңхьа  
Схьаа чҳаны.

Былабжыш адгьыл  
Иқәын ишәытан,  
Сгәатцағ, сыңсацағ  
Ишәытан ианыз.

Ас исамсалха  
Уаҕа изшәыда,  
Адгьыл ианыцру  
Уи мышкы зны?

Былабжыш адгьыл  
Иахықәтәаз атыңан,  
Ацлақәа маңхеит,  
Ашьацгы хәәеуп.

Аха банцәуаз  
Ианыбцаз ашәыта,  
Уажәыгы, уажәыгы  
Аныхра сағеуп.

20.02.09



## СА СЫҢХЫЗ...

Сара сарғыа,  
Сара сарма,  
Сара сықала. Сызәәахыр.  
Сара сшыа  
Иацәцаз ақәарма,  
Абнаршәыраф амаахыр.

Сара сыжәтдыс,  
Сара сқаруа.  
О, илакәхаз са сыңхыз...  
Жәынғы-фәанғы  
Сзырмақаруа, –  
Иага ныстап, иага схытп.

Сыкәашашыа  
Збаз ачараф,  
Азбахә рымоуп есымша,  
Са саарыхуеит  
Ғынч махәфала,  
Ақсны иқәысцоит ақша.

Сара сажәа,  
Сара сашәа,  
Сеилахәашыа, сеыхәа Бзоу,  
Сатқакысуа

Цысшьоит ажәван.  
Уи ба боуп изыбзоуроу.

Са сыбжы,  
Ацсны иахыцәаз,  
Җазшаз дацын дмазаны...  
Сара сымацәыс  
Иҗыцәаз,  
Алашара җатаны.

06.04.09

### АХЪЗ-АЦША АБАХЧА

Ахъз-ацша абахча ахъзуп,  
Ахъз-ацша иацсоу иртәуп.  
Зегь акоуп лабжышуп иацу,  
Зегь акоуп гәырәала итәуп.

Ахъз-ацша абахча сталоит,  
Уа рыхчнызақәа җатцоуп.  
Ардарцәа, җа җашәа иалоу, –  
Урт җацхыз аҗгы ицшзоуп.

Ахъз-ацша абахча ссируп, –  
Уаҗа ашәтқәа ахра руеит.  
Алабжышқәа рзиа ирны,  
Агагақәа цоит-иаауеит.

Изымбаңыз амш агьама,  
Амра, ацшзара закәу.  
Аибашьра иацәыргеит иамам, –  
Аиаша, зегьы ирыцку.

Иқәылтқозшәа лыцқәын хызак,  
Диахәытхәытуа ан дыцшуп...  
Иага ибаҳчаз атахызаргь,  
Уаҕа ҳцеицәа роуп ижу..

15.04.09

### СЫХЪЗ

Сыблакнотаф исзанын,  
Сөыза тынч ителефон.  
Сизасуан сангәамтуаз зны,  
Усгы саслон, игәра згон.

Сшақәымгәыгуаз сара енак,  
Даасыцәгылеит уи хара.  
Шәызсыргәакуазеи асқак,  
Сналагылт аңьабара.

Аха усгы исзанын,  
Сөыза гәақ ителефон.  
Даласгәалашәалон зны,  
Зынгы еаңьара сагон.

Аха аңхын, азын цон,  
Сышықасқәагы рылан уа.  
Сара саштағ ашәтқәа ччон,  
Хыхь атцарақәа пыруан...

Нас ианысхит игәағны  
Ихьз. Исылалейт ацәы.  
Избон сыхьзгы даҕазны,  
Ас ианихуазшәа азәы.

14.04.09

### БЗИАБАРАМЫЗТ

Бзиабароуп хәа шәхәа ишәтахызар,  
Бзиабарамхәагь схәом игәағны...  
Зегь имцыхырхәон асасцәа рқыза,  
Ғаца цшзак дааргон дшамкәа дшаны.

Чаран, игәырғон, иџуан, ихысуан,  
Ацшзакәа дрылан ачарағ азәы.  
Аштағ игылаз цшрала драқысуан,  
Ла лыда, ла лыда ашта тацәын.

Арахьи анахьи ағар еибаныхәон,  
Хәынаха дыџуа рыбжьара дыбжьан.  
Сара сгәаҕ-цәаҕуа иаххылацшу сихәон,  
Ацшза дысзааг хәа, избанзар дыцшьян.

Хатцак убасқан, малуащык иакәхап,  
пара дук сыпшза лышка ирхеит,  
Ларггы днамтасит лыбла тырхаха,  
Акәчышь хәычы шытызцааз хышыушәа илгеит.

Уи акәхеит, сыкәхеит стыпағы срыцхан,  
Сгәатца ахытаһаз, итаһаит зынза.  
Абзиабарацәкыа спырцит исыцхан,  
Испырцит назаза ахәра сынца.

Адгылағ дыказ ұысшьон са сысас,  
Сарггы сьдгьылтәын, Хыхынтәи смааит...  
Бзиабарамзаап, уи ыжәран изыызаз,  
Адыршағеныцәкыа нак исхыцсааит.

05.05.09

## ИУЗҒЕИ УИ АМЧ

*Борис Гәыргәлиа иахь*

Атаққәа кастдозшәа зынза иумпхьазан,  
Ажәеинраала ду сзукит уара.  
Уажәақәа сыцуп, скарцоит сыпхазаз,  
Ғызара сзыруеит сцозаргь хара.

Адшатлакә анасуагь избоит ухы-уғы,  
Аршаш хәашыызаргь гәхьяам уа узы.  
Ахаҳәағ акәым, иануп са сгәағы,  
Уажәа хыыршәыгәқәа, излоутцаз уцсы.

Иҗаз еизарак, ныҗәак, җаакы,  
Дгылаз аҗацәҗа ашәакы уҗакны.  
Ужәлар ирыцуп икамҗаз угәы,  
Амца иахылцыз уашәакәа кны.

Иуцәымгуп ашәтқәа ирылазаргы амц,  
Ашьамхнышлара, лабжышла ақьра.  
Иузтәи, иухәаруеи, инымцәазо амч,  
Агараҗ иузырхәаз ашәазар иара?

Җашьхакәа роума, ирықәлоу зегьы,  
Уаншьцәа-фырхацәа ирзымхәаз ажәоу,  
Җмыткәмақәа роума – ихаштзом азәҗыы,  
Урт ахатцара иалхәу ашәоуп.

Уатцоуп еидарак – арласшьа змам,  
Унеиуеит ушатцоу, зегь реицш уҗырбо.  
Иузтәи, иухәарауеи, инымцәазо амч,  
Ацсны иаргәакы мацымшәа збоит.

25.01.09

## НЫҖӘАН АЦСЫНРА

Зны хәыцқәак еибыхәан  
Ргәыларә сасра,  
Ашла иашта итәлеит, –  
Ныҗәан Ацсынра.

– Шәтала, сышка шәтала,  
Амра аңаңа! –  
Дгәырғо инапала,  
Идиркуан аңа.

Аңһа игылаз дкһағын,  
Ашьтахьтәи даун.  
Азә шықәсыла дмачын,  
Аһа ус ддаун.

Урт ирыцыз длакәын,  
Зынзаск анңаахша.  
Аһа зегь акакәын,  
Адгһыл ауп дызша.

Ғазәгһы дрылан уаһа, –  
Абла ссир ихан.  
Маңк еиқәан икәаһәа, –  
Амра дңәын жәаһа.

Аңшьбатәи деинаалан,  
Аһәбатәи дразын.  
Зегь еиңшын акала,  
Аһа урт хазын.

Зны цәақәак изнеигеит,  
Аәбатәи, иауз.  
Нас, убас зегь реиһа,  
Уаһа идауз.

Нас ицоз, илакәыз,  
Ардыс анцәахша.  
Аха зегь акакәын,  
Дггылын уи дызшаз.

Урт ирыцыз уаҕа,  
Абла ссирқәа зхаз,  
Мацк ихызтыз зкәакәа, –  
Амра ицәыз жәаха.

Ардыс хәыч – аныха,  
Иршаз иразны.  
Аштаҕ амра ҕеыха,  
Ҙаршәын уи аены.

Асасцәаггы хырхәан,  
Ацара иаҕын.  
Урт инрыжыт аныхәа,  
Ашла игәаҕы.

*21.05.08*

## АИМ АА ҒЫЦҚӘА

Сан исзаалхәеит аймаа ҕыцқәа.  
Урт қацшыын, ицшзан.  
Ирыдызбалон урт аҕхызқәа,  
Сыззыҕшыз шыацан.



Аха исырҗеит урт агәала, –  
Маҗк исыцәхәыцхеит...  
Са сшыапқәа ишрыдысшәалоз  
Ашьҗахь, исыцәхеит.

1.06.09

## АҢЫШӘҢРЫҚЬ

Аңшқа ирҗеит аңышәҗрықь, –  
Уи дазгаган даара.  
Издыруада уажә ирыхь, –  
Иагзар ахаара?

Мап ацәикит, мап икит,  
Ирҗәиуеит иқышәқәа.  
Нас агарагь дырҗысит,  
Иацырҗан аңсышәак.

Аха, мап, җаҗак имфеит, –  
Шьюкгы еилаҗыруеит.  
Ангы дгәәқуа дгылеит, дтәеит,  
Илура лыздыруам.

Аңшфы длышьҗалеит азәы,  
Ғазәы – аҳақымцәа.  
Сеидру иқало уаҗәы, –  
Иахья ианахьымза?

Апышәтрықы җатқак имфеит,  
Ус лымбац даазар...  
Днеин, нас, агьама лбеит,  
Мацзак иқәыблызаап!

04.06.09

## АИДАРА

Мақбак, зык ахықәаҗы,  
Алҗа аицш еиқәараза,  
Уа җаскынарақ илажына,  
Сәахоит, мацк исараза.

Сәахеит. Мап, исылымшеит,  
Уи ахаҗә аҗахара.  
Уа сыштәаз ицәылашеит,  
Амра збеит инахаран.

Шьяуардынк еиқәараха,  
Амра иаңырхагахон,  
Уахь сызцар исшьуан, аха,  
Уи еидаран, сацяхон.

Зегь еидаран: ашәтыцгы,  
Сшьауардынггы, смақбагы.  
Иҗоу җара җантыцгы,  
Иаха игәылтыз ахьагы.

Еидароума аңсуара,  
О, еидароуп даараза!  
Аха, кыр еидаразаргь  
Сара сзын еидаразам.

06.06.09

### АШЫЦӘРАҚӘА КНЫ...

Ашәт ашыцәра дуқәа кны,  
Аштахь ажәлар талон.  
Ашәтқәа, ашәтқәа рацәаны...  
Икоуп урт рыгә иалоу.

Харт акәыбаф ашәтқәа кны,  
Хнеины хнахагылон.  
Уртгы шьтан рыцсы заны,  
Иутаху хкы-хкыла.

Шьоукы ирқяқьан иркын,  
Амацәаз иафызан.  
Шәтыла уа иеырбарц иафын,  
Анацшфы, Афыза.

Ашәтқәа шкәакәан, еиқәатцәан,  
Икацшбын, икәицын.  
Урт амшынеипш ирацәан,  
Ацшзарагы рыцын.

Қыаад цырцырла итаҳәхәа,  
Ашәт ахытәеит ашта.  
Мшәан, ирзеилоузеи, ишәхәа,  
Уи арыцхаи ашәти!

Ашәтқәа гылаз адәафы,  
Ахра руаз ачараф.  
Ашәтқәа лытара сафыз,  
Сгәыгра сылашара,

Цаа пәыхан иттарза,  
Амшын тәлеит сгәатца.  
Амра – ажәәан аф имцан,  
Ашәтқәа амра иатцан...

Аха амыш шыта интәон,  
Шыта дышьтырхыр акәын...  
Акәыба иашьталан ицон,  
Ақәла, азла, ачкәын.

Ашәтқәа нак-арахь иркьон,  
Шарқазы иафалаз...  
Арахә асны ашәтқәа рфон,  
Амәа ианыцсалаз.

14.06.09

## АҒЫЦ

Ашәт ажәызар – идырҕыцуеит,  
Ускан уи ҕалоит мратас.  
Сахьяк рымам акрызхыцуа,  
Наҕ иарыцқоит цшак анас.

Идырҕыцуеит, идырҕыцуеит,  
Ацла иакәҳаз азахәа.  
Нас иссирхоит ажь арыцқәа,  
Аиаҳәа иануп, ихәа.

Идырҕыцуеит, идырҕыцуеит,  
Адгьыл ицыцуа азыхь.  
Араш, архаҕ аума зхыцуа,  
Мацк ихәааит хәа сыҕоуп хыхь.

Идырҕыцуеит, идырҕыцуеит,  
Уҕы итазыцуа атәа.  
Иумырҕыцыр, – са сазхәыцуеит, –  
Уи лассы ирҕоит анцәа.

Мшәан, абзиабара шцаҕоу,  
Ирҕыцтәума, ихамзап!  
Мап, изнысуа иара мҕакоуп,  
Уи арҕыцра атахзам!

*18.06.09*

## АУАҘЫ

Акәты иафоит аҳаскын,  
Сара уи агәхьаа скым...  
Ажәтыс иафоит акәыбры,  
Имтадырсуеит ача прыр.  
Хәынапк иашьталеит ацгәы, –  
Уи ажьы зегьы ирыцкуп.  
Рдәыноуп иафо ахьшыцба,  
Акәчышь афоит уи аңа.  
Абга иафоит ажә ажьы,  
Ажәған кылнацәоит абжьы.  
Адагь ыфан ахәаза,  
Итәоит аблақәа тызза.  
Амышә иафоит ауаса,  
Аңсыз, ахьа, араса.  
Алым ацәқәа архәазоит, –  
Агыгшәыгқәа зегь еизоит.  
Ҙсы зхоу иафсуам абжьас,  
Атаҳызаргь дара цшьаз...  
Аха дыкоуп ашауы, –  
Ифоит урт зегь ауауы.

15.06.09

## АЦӘА

Уи ацәа-қаңшь еиңшуп амза,  
Иазычҳазом уаҳа.

Ункыдгылан иҫых мамзар,  
Иахцэыҫеуеит икахар.

12.06.09

## АҲА

Ицегь иахразап аха, –  
Иаха иҫеижьхоит уи уаха.  
Иаха иҫеижьхозар уаха,  
Агьама бзиахоит иаха.

12.06.09

\* \* \*

*Резо Чачхалиа игәалашәара иазкны*

«Изурызеи, исхәарызеи...» уашәан,  
Урт ашәакәа пхәызбак илызкын.  
Укәа итәшәон ажәәан ашәтыц алшәан,  
Уара узыхәа урт зынза ҫаакын.

Баша шәтымызт, ус анакәха, ашәтқәа,  
Урт ақәыпшреи ацшзареи иртәын.  
Урт ахьыкоу – иаадыртуан агәашәқәа,  
Уара угәатцагы уа насыпда итәын.

«Изурызеи, исхәарызеи...» уцын,  
Уи аҫабиаҫ, ақәпараҫ иухәон.

Ах, ишпацэґыз усқан уара узын, –  
Зегь иреиґыыз арпа̀рцаа тахон.

Уиґагылан хаґа еиха-псыхала,  
Еихазарґы аццышә аицш ихны...  
«Изурызеи...» кыр иахәома ухәра,  
Мшәан, иахәазар, са сзынхеи сыхәны?

10.06.09

### АХАРТЦӘЫ

Сан илыртцәит ахартцәы –  
Ашыц-мха̀тцә залалом.  
Сшәоит исмазар хәа уатцәы. –  
Сашьцәа адґеырбалалоит.

06.06.09

### УПРЫ, САРА САШӘА...

Упры, сара сашәа,  
Упры, сыхьшьыцба,  
Ажәәан ашқа амәа  
Акыр ихароуп.  
Атакар уаргәамцып,  
Уазгәышьып азба,



Анарха хәә иҫоу –  
Цсыс иахоу ҫырроуп.

Нас агар ахьгылоу,  
Азҫы дырҫысы,  
Гарашәак ашьшьыҫхәә  
Аңшқа иааирҫа.  
Духәләччар – иудыруаз,  
Дхәҫахоит лассы,  
Уаргыы иара ила  
Ҫыза дук дурҫап.

Арҫызбеи аңхәызбеи  
Рзыхәан уа ушәҫыз,  
Адггыл алашара  
Иқәыңхо шәәхәаз.  
Хара хадггыл ашәеи –  
Аңшзареи иртәыз,  
Аңшзара – насыпуп,  
Зыхьуп, уи шәәхәә.

Гәнаҳак ҫәә изыбжьалаз,  
Урызша шасыс,  
Сашәә, ухьшьыцбазар,  
Уа, уңшла хара.  
Ҫыҫәә ргәы еикәшәазар –  
Дара рзы уразыз,  
Ҫыым, уара узхьымзо,  
Саҫаҫа сара.

Уңры, сара сашәә,  
Уңры, сыхъшьыцба,  
Сыхәра рҕа ашәала,  
Сышьхақәаггы ңшьа.  
Анакә иалагәышьан,  
Сымраггы сызггы,  
Аха, раида-гәышьа,  
Еилашуан ашьа.

Уңры, сара сашәә,  
Уңры, сыхъшьыцба,  
Уара уоуп сымтәыжәә,  
Цабыргуп, имцым.  
Уара уда, сашәә,  
Аңшзарагъ – ңшзазам  
Аңстазаарагъ башоуп,  
Сара сашәә зцым.

22.06.09

### АЖӘӘАН АШКА...

Ажәәан ашқа иңшуеит амра,  
Ашьха иавтыцны шыжьы.  
Иатцам ажәәан аҳарамра,  
Зны иахыларггы ашәшьы.

Адгғыл ахьтә ахыләа-ңсыләа, –  
Уиггы ажәәан ахь ицоит.

Асабигы ибла хиѡар, –  
Ан илеицшны ажѡан ччоит.

Ирбеи ажѡан ахь ихало,  
Ирбеи ахьаца, амжѡа?  
Ажѡтыс уа ихиаала иалоу,  
Апќа, зыгага иацѡшѡаз?

Иарбан ажѡан ахь изхало,  
Атцла иакѡшо азахѡа?  
Ацъ, аѡатцла, – зегы рхала,  
Хыхь изхалои еицырхѡхѡа?

Уахь саргы саргѡаќуеит даара,  
Ажѡан ашќа сцар сѡахуп.  
Иамоуп ажѡан иатѡа хаарак,  
Уаќа анасыц ѡѡахуп.

Аетѡаќѡа гѡазырхаган,  
Уаќа цшыжѡлан иаѡацсоуп.  
Аха иќам уахь ацага,  
Шьѡа иажѡит хѡа сыќоуп «Бзоу».

Адсѡазаара сыман хамѡак,  
Уигы сыжѡан иабзоуроуп.  
Ара иќан алагамѡа, –  
Инхаз – ажѡан ахь цырроуп.

27.07.09

\* \* \*

Ажәџан иалшәан икәеицеиуа,  
Етәак тәлеит даара ихәушәа.  
Шаха дутас тәка илеиуеит,  
Амтәышә шьтнахырц атахушәа.

*14.07.09*

### АРБАҒЪ АБЖЬЫ

Иқалазеи, мшәан, уаха,  
Ғарбағъ феихак амам!  
Абжыи духеит уажә иаҳа,  
Ғарцәазом аргама.

Атла атәтәә ахшыын,  
Иалан ацәа ишалац...  
Игәытцәагаз рбағък абжыи,  
Иаанакон ашара.

*04.08.09*

### СЫҢСЫМЗАР...

Мацзак ишоуроуп. Сыңсымзар,  
Сыңсымзар, сышлатәкьеит саргыи.  
Сыңсымзар, сыңсымзар са сымза,  
Уаҳа исдылом цьаргыи.

Сыңсымзар, бсыбжан, бнасыңын,  
Сыңсымзар, бсыблан сара.  
Уи акәһап краамта сзықәу,  
Ҳарт Һазшаз Аңсынра.

Сыңсымзар, сымыш бмацәысуп,  
Иабацеи аһәра сынта?  
Са сакәхар ажәһан иацәызу,  
Барғы бацәызуеит зынза!

Сыңсымзар быхьшәашәеит, сыңсымзар,  
Сыңсымзар ббахта сҫакын.  
Бнапала ибҫаз касымзар,  
Са сазырҫашам ҫаақы.

Ашәтыц ахраҫ икнысхып,  
Амацәыс амәа снарбап.  
Сыңсымзар, иҫыцзаны бхысхып,  
Нас Һара Һзыҫһан сықәҫап.

Сыңсымзар, усҫан ибдырып,  
Машәыршәа сшымыз сара.  
Бышҫа са сәыхәа сәәдырып,  
Скыдҫбап, сыбҫалап ҫәара.

Ббахтаҫ итшәароуп, сыңсымзар,  
Еиҫуп бнапала сыбшьыр.  
Сымыш, бара ибцәашьымзар,  
Сыңсымзар, исыхәом цәашьык.

Аха, сыңсымзар, зегь башоуп,  
Пҕхызуп, сыңсымзар, ицоит..  
Сыңсымзар, – уртҕ иҕалашоуп,  
Уртҕ ҕалахьазаргь ҕалоит.

22.07.09

### АРИ АТЦХ

Ари атцх – ныха,  
Аецџақџа ацын.  
Ари атцх – гџтыхан, –  
Ихарамыт азын.

Ари атцх иаман,  
Зынза даџа гьамак.  
Ари амза – амаа  
Кыдын игьамгьамауа.

Ари атцх ҕынчын,  
Шьтыбжык уахауамыт.  
Арцуқџагь ирымчым  
Уаха иалагомыт.

Ари атцх, усгы,  
Даџа хьаак аман.  
Даџа цшшџын иахызгы.  
Даџаакын аргама.

Уи ацтақәа акәшеит,  
Алаҳәақәа шацыз.  
Аха ацх иалшеит,  
Даҕеак иалымшашаз.

Еимнарпит иқәпацәҕьан,  
Ацтақәа иаҕажьыз.  
Нас икажьны ацәҕа,  
Уи иахылцит ашьыжь.

05.07.09

### АКТӘИ АХЫ...

Нактәи ихысит актәи ахы,  
Наҕи араҳы зшаз џбаны.  
Накынтә ишааиуаз ара иаҕахын,  
Алаҳәа иашәирц цсуак иџны.

Накынтә ихысит, идыруп ашәақь,  
Ацха ҕацшь иқәлан иааиуан иара.  
Уи иааннакыларц акәын ашәак,  
Ашәақәа рныхәа хьатцит хара.

О, царцалыкьуп харцар рыцсы,  
Иқәтәоит инеины хажәџа, хәгәқәа.  
Ажәџан ихыцзом ацта лассы,  
Илеизом аразны еицшу ақәа.

Наҕынтә ихысит актәи ахы,  
Ахызатә, аҕсызатә, иашьҕаз ашьа.  
Уи Бухенвальд иназарц аҕахын,  
Уи зегь азеиҕшын: Хатын, Азҕыбжыа.

Наҕынтә ихысит актәи ахы,  
Иақәкын Ешыра, Тамшь, Тҕәарчал.  
Алаҕәагь ҕыруа ажәџан ихын,  
Мтдәыжәџақәак аман – еиҕшын ашьал.

Наҕынтә ихысит актәи ахы,  
Ацҕа ҕаҕшь ашәит ашьа ҕаҕшь шыыжык.  
Анацәа ргәыҕраҕ ныхак тәахын, –  
Уи архәашьзомызт аҕсуа ицәашыы.

Наҕынтә идәықәлеит ахызатә тәааны:  
Наҕи арахыи – ашеит иџбаны.

*14.08.09*

### АШЫЖЬ ААИТ...

Умџа уқәла, ацых,  
Шыыжыбзиа, ашыыжь!  
Сыҕхыз еиқәа сатцых,  
Сышыыжь ааит, ирашыын.

Шыыжыбзиа, сқәатца,  
Амырхәага зхызоу!



Ашыжытәи азаза,  
Алабжыш иафызозу.

Шыжыбыбзиа, сҕацха,  
Асаби – аныха!  
Икәа иҕазар акәхап,  
Сиатцәахә аҕеыха.

Шыжыбыбзиа, сышыха,  
Узкәабада хшыла,  
Амшын аҕы бжыы-хаак,  
Саҕауеит шыжыыла.

Укәша-мыкәша иҕам,  
Икәзам ашәартә.  
Зегь хынхәуеит Аҕсныҕа, –  
Знызатцәык ҳаикәшәанда!

Знызатцәык аҕефәхәа,  
Ғабжыы еицхарганда!  
Нас ҳазшаз иҕаиҕәап,  
Итцегь ажәа ҕәандак.

Саҕаратцәҕыа сыцлан,  
Са сҕалеит иахыала.  
Ғаса сгәырҕон ҕхызла, –  
Уажәы – лабҕабала.

22.11.09

## АДГЬЫЛ АГӘАҘЫ...

*Амиран Адлеиба ихъзынфылоуп*

Иалоуп ахәа адгьыл агәаҘы,  
Уи рызкажьюам амш бааҗс, аҗша.  
Ицагәызшәа иҕоуп уи аҘы,  
Уи ахьалоу иҗытуеит ашьа.

Иалоуп ахәа анацәа ргәаҘы,  
Ицҗафыруан, уи иагон ахәы.  
АибашьраҘы ашьоура иаҘын,  
Уи иахәон уареи сареи җәахәы.

Иалоуп ахәа адгьыл агәаҘы,  
Аха жьакцак амҗан имтәазеит.  
Раҗхьа ахәа алалеит сгәаҘы,  
Убри ашьҗахь адгьыл ахь ицеит.

Иҗьазҗьазуа ари ахәа кны,  
Аҗа иҗылеит арҗарцәа иацы.  
Иамоуп ари ахәа еибаркны,  
Ари адгьыл иақәызтҗаз зыҗсы.

Уи атҗаҗа иҗаршоуп ашьа,  
Алабжышқәа рыла изҗаны...  
Иҗсы җоушәа сихәаҗшуеит сашьа,  
Ихьзи ижәлеи уа ахахә ианын.

Уа дхэытхэытүа дцэажэон иара иан,  
Зны дқыпшэыпуан, дихэаччон җазны.  
Уи дахытцаз хьшэашэан, ихаран,  
Аха уи дызцомызт игэагыны....

Иалоуп ахэа адгьыл агэаҗы,  
Уи ахьалоу, о, хазшаз, ицшьа!  
Сара ахэа ытдысхырц саҗым,  
Сшэоит иҗыцны иалтыр хэа ашьа.

17.11.09

## АМАЦӘЫС

Ажэван дузза еихьнашьит аихымца,  
Алҗа налцит ацта – ацэымса.  
Нас уи акэхеит, – илашеит нахьхьынза, –  
Хара хаштаҗ ацыпхькэа тацсан.

Азыз еицшуп, иахьабаз иагэылкэоит,  
Ацла иасыр – иабылуеит зынза.  
Аха ирылакьысзом уи агэилкэа,  
Урт ирымоуп хымцада мазак.

Амч амоуп амацэыс, ишаноуп,  
Мшэан, изкузеи, ажэванаҗ ацсы?  
Аха уалкоуп ажэван ацхьа иамоу, –  
Шэшьык аахылар, – иарлашоит Ацсны.

\* \* \*

– Изысымхәозеи, уара уґы имазоума, –  
пҫхәызбак ас исылтеит азтаара, –  
– Ишпасхәари, ашла узын ипшзоума,  
Абзиабараз ашәәқәа рыфара.

Бзиабароуп уахьцалак иуцу,  
Бзиабароуп ашьхақәагь, адәгы.  
Уи назаза укәа итаршәу кәицуп,  
Уи аныкам – указам уаргы!

– Ди, ибдыруз, ашәа афара казароуп,  
Ашәа ззымфыз иажәра уи иажәроума?  
Ашәа афара – мышгарам, уи псҫазаароуп,  
Апсҫазаара, ихәа, пҫхашьароума?!

*10.11.09*

\* \* \*

Абзиабара – хагароуп, гәәкроуп,  
Абзиабара – имыцәо лашароуп,  
Зны уи такаруп, зныхгы лакфакроуп,  
Аха еазныхгы – ажәфанаф псшьароуп.

Абзиабара – аапынтәи ныхәоуп,  
Аапынтәи ашәтқәа фысхуеит лыпҫхала.

Ашыжь уи суада ифнаңрыз ахәыхәоуп,  
Уи адәылцара сылшазом схала.

09.11.09

### ИАХА ИҶЫЦУ...

Изфит, сымыш, изфит ашәакәа бызкны,  
Аха сашьтоуп иаха иҶыцу даеакгы.  
Зны иңсыеуп, сгәы иакәшәазом даеазны,  
Ас иңсыеу идикылазом азәгы.

Хара хбаҳчаҶ сара снеины снатәалоит,  
Ах, ишҶаказ ҳа ханқәыпшыз иңшзаза!  
Ба ибцәыззом – сылабжышқәа катәалоит,  
Даеа мфасфык имбо цыышьоит уи зынза.

Исгәалашәоит, ажәфан салалон сңыруа,  
Бареи сареи зынза хқәыпшын, хгәы разын.  
Бара бәаңхәа сшьамхы нарсны тоуба зуан,  
Хьтаз, ишоураз – зегь акакәын хара хзын.

Бара бәаңхәа сшьамхы арсны уаҶа стәан,  
О, избанзар, бара быда са сзатцәын.  
Бара бныхан, бымра цәыхан, бымзаҶан,  
Бара быда ари адгьылгы тацәын.

Нас гәаныла ашьха схалан, сылбаауан,  
Ааңын тәылақәа сырхысуан смазаны.

Нас Аңсныҕа ари ааҕын анаауа,  
Ҫара хҕэыҕа иара иацлон уажэааны.

Бара была сара исылан даҕа мчык,  
Ҫа лашарак, даҕа шарак збон сара.  
Даҕа шыацрак, даҕа шэтыцқэак, ҕа шыыжыык,  
Мшэан, иабацеи, урт мыцхэхама Аңсынра!!

Аңша сысуаз, амра шуаз, иауаз ақәа,  
Уи абахчаҕ сара сзышза, схала стэоуп.  
О, исзытэах, ҕым, абахча, сгэырэақәа –  
Сынасыҕгы сылабжышгы – сара стэоуп.

Иацгы хбахчаҕ азэгы дтэамызт, итацэын,  
Сызталома уи абахча хэыц ҕааны?  
Издыруада хара хрыцхазшыаз азэы,  
Бареи сареи хэхэз ахитцар мышкы зны!

07.11.09

\* \* \*

– Ибхэаруеи, сыҕшза, иахэзи ба бтэыла,  
– «Абзиабара» хэа ахэзуп иара!  
– Адгыыл ду сакэшеит, сакэшеит шыапыла,  
Уажэада уи азбахэ смахацыт ҕара!

– Ибхэаруеи, сыҕшза, нас бара бтэылаҕ,  
Ашэтқәа, агэилқәа калома убра?

– Ашәтқәа иртәылоуп, иссируп зегьрыла,  
Ааңын хазына сациит сара!

– Дыкоушь агәыла, зынхара лашароу,  
Заштаҕ итыоуа атцеицәа рыбжы?

– Икоуп ахацәа, насыпуп ахшара,  
Ахшара ахыыкоу ихылом ашәшы!

– Ибхәаруеи, икоушь арңар еиҕамскәа,  
Зышьхақәеи ззыхьи цқьазар зтаху?

– Икоуп ахацәа, иацлашо амза,  
Уи адгьыл, са стәыла аңшәма дахуп!

– Икоума, сыпшза, абзиабара цқьатәкьа,  
Уи амш анарха азто аоны?

– Дыкоуп зегь рычкәын, дыкоуп аҕацәгьа,  
Аха ибзиоу иаҕа ирацәаоны.

– Мшәан, бызлацәажәо – уи Аңсынтәылоуп,  
«Абзиабара» хәа азыбхәоит бара.

– Сара зцааракоуп уа ушқа исымоу –  
Бзиабарамзар, закәи Аңсынра?

03.11.09

## ИХӘУ АРДӘЫНА...

Сылаңш нақәшәеит. Ихәуп,  
Рацәа-ххыран икаршәын.

Ардэына прыр атахуп,  
Аха шоурак итаршэын.

Сгэакуеит, сахэар сҭахуп, –  
Амҭан снеир, ицоит.  
Уи еиқэхозар – разҭуп,  
Еиқэымхаргыы ҭалоит.

Ажэоан хыхь иҭацэуп,  
Уи – амҭэыжэоақэа мчыдоуп.  
Сара сахьгылоу – сзацэуп,  
Хара дуззакгыы сыҭоуп.

Харак сыдуп, избоит,  
Харак сыдуп исхарам.  
Абҭьар зку дыҭьбароуп,  
Скыдитцома уи цэҭьарас?!

Сара крысфаргыы сҭахым, –  
Сыхэдаҭ игылап иқэыцха.  
Сара иҭпрыр сҭахуп,  
Абри ардэына рыцха.

Абла ҭаа исзыҭшын, –  
Исхашҭран сыҭкам ахаан...  
Шьҭа хара хэыҭьагы иахтэын,  
Ардэына рыцха ахьаа.

04.11.09



## ЛАҒЫРЗЫМЗАР...

Атдых гәәфуан, иаман хьаак,  
Нас, еилгеит, – ишеит.  
Шақантә ңхызла избахьааз,  
Уа аси аңшеи!

Саргы сгәәфуан, бжык сарҕыхон,  
Иалыфуан сыңсы.  
Иаанагозшәа збон аҕыхәа,  
Изуан нас лассы.

Саргы сгәәфуан, ба быбжьакәын,  
Иаап хәа сыззыңшыз.  
Ҙакәажәык убрақа дақәтәан,  
Дҕеыжәцит лара лҕеыз.

Нас сахьгылаз амца шытхны,  
Илбылуан ашьац.  
Напхыц дула нас хайкәыхны,  
Иқәылтәон ашьа.

Уи нахыс итҕынчым сыцәа,  
Сгәәфуеит, ишазом.  
Ҙхызла арфаш цоит ишхытәан.  
Сырны сызцазом.

Сызцазом ба бышқа, сымыш,  
Ус сыштәаз сышлеит.

Избагәышыеит сыззыңшымыз,  
Ғыц ихәлеит, ишеит.

Исыхьтәуоит сышьхағ цәымзак,  
Алабжышқәаг леит.  
Ба бызхәыцра лағырзымзар,  
Бзиак снамырбеит!

02.11.09

### УААМҒА ЦЕИТ...

Уаамға цеит хәа зхәада, изхәада?  
Саамға цазар – избашан саргы,  
Сара сызнысыз дахыччоит хлаҳәадак,  
Аха иахьакәын изфыزاز иацгы.

Иацгы иссирын, исыцын аныха,  
Сныхәон, сыңсы сшон уа снатәаны.  
Уи ашьтахь ибналон, изуан сыгәтыха,  
Ссахьагы мөашьо ҫьаркағ ианын.

Иацгы ишәтышын сбаҳчағ агәилқәа,  
Амра исцәашәит уа ишағаз.  
Саштағы ахра руеит азыркәикәа,

Ркәицқәагы сырцәарц снейуам шыағак.  
Иацгы аңшатлакә хын аңсабара,

Иацгы азхыцра хажэлан хагон.  
Иацгы ашоура хаман харкаран, –  
Иқәасуан, изасуан... Ашьтахь еилгон.

Иацгы рыцхарак халан ашэала,  
Хашэакэа тацэах ашьшыхэа иаххэон.  
Гарас ихаман ашьхантэ ацшалас,  
Агатэи ацыцхь хацсы хханатон.

Иацгы хахысит, хахысит уи адагь,  
Иахьа хахысуеит, уи агэра згоит.  
Сгархо цыышьоит мацзак иацада,  
Уи иахьазыхэа ашэа снархэоит.

Сыдгьыл иқәыцсоуп схьы-рахэыц хахан,  
Иалшоит уи ада сбахча тацэыр.  
Мрада, хзыкэгылоу адгьыл цхараха,  
Иацада калашья амам уацэы.

*01.11.09*

\* \* \*

Илуан имац иац ицсыз...  
Илзуан уадакаф ацсыз.  
Зны илызэзэон ачуан, асаан,  
Ацэгьа-бзиараз дишан,  
Адэы дықәйтцеит Анцэа, –  
Дтагьежыытцэькон лара лцэа.

Уи дхысхысуеит, даацсазом,  
Пҕхэыск дахыынамзо дназоит.  
Илтэхуп зеггы дырбар,  
Иамузозарггы дҕеырбар,  
Пҕсрак аныҕам – уи дыцсуп,  
Аҕны дыҕазарг дсасуп.

Цыск ашара иазыцшызар,  
Ашәт аҕхара иазгәышьызар,  
Лара цсрами дыззыцшу,  
О, уи ада ихәашьуп,  
Лымра хьшәашәоуп, ихароуп,  
Пҕсрак лыцшаароуп зегь акоуп.

Зны цсра дук аҕы хайқәшәеит,  
Днасыхәацшит, мацкгы сшәеит.  
Лыблақәа ҕацан, итҕьон,  
Урт ахьсыхәапшуаз ирхәон:  
Знык уцсыр, – умшәан уара,  
Абас уматц зуеит сара.

цхыз илбоит дахьиоу ацсра,  
Ашьаҕаҕ амацура.  
Мацк илыгхеит. Зегь акоуп,  
Пҕсрак ахьиҕоу лышьта хоуп,  
Уи иагараан ҳацсраҕы,  
Аҕырцә ақәлыцсап аҕы.  
Уажә аабыкья уи дызбон,

Амра лхашуан, иеырбон.  
Уи дпыруазшәа дықәха дцон,  
Зынгы хыхь дыпыр хәа сшәон.  
Дцон, дагынеихьан уи нахьхы,  
Пцсрак аҕнытәи ҕакахы.

\* \* \*

Уарада гәышьа, рада, уарада,  
Ажәwanaҕ ахра аҕсаа иркын.  
Ааада тынчран, тынчран алада,  
Хажәвангы тынчын, хамрагы ҕакын.

Ах иахуан,  
Аә иаәуан.  
Сыҕса-кәара иҕанаҕсон.

Уарада гәышьа, рада, уарада,  
Наҕынтә-арахьынтә сашьцәа рацәан.  
Избанзар, избанзар, харада-барада,  
Иақәлеит хаҕсадгьыл уи аҕацәа.

Абцар мақаруеит, амцақәа хәыцкьоит,  
Нкылашьа рымам адыд, асы.  
Дарбан издыруа Аҕсадгьыл закәытцәкьоу?  
Идыруеит, хәарада, иахтнызтаз зыҕсы?

Уарада гәышыа, рада, урада,  
Ашлие анацәеи ззыхәаз кәлеит:  
Арцыс дынхазаргь ҕныда-гәарада,  
Иашьцәа тахазаргь, акгы зхаразам,  
Уи Ацсынтәылан дацшәыман дынхеит...

Ах иахуеит,  
Аҕ иаҕуеит,  
Сыцса-кәара итанацсоит.

1996

#### УИ АЦЫЦХЬ АЛА...

Бара – ҕынҕажәа  
Мацзак брейхауп,  
Ханҕажәижаба нсыжыт сара.  
Аха ибцәыззом,  
Ибцәыззом, сҕахауп,  
Исылшом банызбо ажәак ахәара.

Уажәоуп ианыздыр,  
Ианызга агәра, –  
Абзиабара зынзаск илашәуп.  
Уи сара сеипштәҕкыа  
Иамоуп агра, –  
Аха ахауа иаҕызоуп, ихәшәуп.

Азгаб даздырам,  
Ашла дабом,

Ихагоуп, иуроуп, цқба ибжъазам.  
Икаршәуп бнаршәыран,  
Уагәылсны узцом,  
Арѡаш қақшь еиқшуп, аха шыазам.

Уажәоуп ианыздыр, –  
Мтдәыжәѡоуп иара,  
Самоуп сышьтыхны,  
Ѓсаатәшәа сдыруеит.  
Итцегь сышьтнахырц.  
Сашьтоуп хара,  
Аха сышықәсқәа «чархәара» руеит.

Бара ѡынѡажәа  
Мацзак бреихауп,  
Сара сабакоу? Сшыкоу сцалап.  
Бара бышәтыцуп,  
Хазшаз битыцхауп,  
Уи җазә изыхәа бимшазар қалап!

Бара быссируп, –  
Сзакәыхи сара?  
Ашәтыцгыы цсыроуп баныкам бара!  
Ажәѡан хәашьыроуп,  
Иаҗыыз ақәаура,  
Уи амацәысгыы блыроуп цъара.

Бара ѡынѡажәа  
Мацзак бреихауп,

Аха бцэашыушэа быкоуп, быцоит.  
Лашарас икоу  
Уи ауп иреихау,  
Уи ацыцхь ала сбышьталан сцоит.

20.10.09

### АГАРАШЭА\*

Уцэа сарцыс, нан,  
Уан улырцысуеит.  
Уиацэа кыдлеит жэван,  
Уи умац ауеит.

Уцэа сарцыс,  
Уцэа сгэыкы,  
Уара иузыцшуп  
Ацстазаара!

Уцэа сарцыс, нан,  
Уа уцых лашоит.  
цхэызбак дыкэтэоуп ахан, –  
Уа узыхэоуп дызшоу!

Уцэа сарцыс,  
Уцэа сгэыкы,

---

*\*Ари ажэеинраала фын еицырдыруа ацсуа шэахааф ду, акомпозитор Лиудмила Логэуа ислырхаз амызука иақайршэаны, 1959 шықасазы. Аха ажэеинраала цсыеуп хэа иахэысыцхьазаз азы, цьаргыы исымкыцхьзеит.*



Уара иузыцшуп  
Ацстазаара!

Анасыц шәымаз, нан,  
Иссирыз шәпацәа!  
Адгылаф дагмыз ан,  
Хыхь дыказ Анцәа!

Уцәа сарцыс,  
Уцәа сгәыкы.  
Уара иузыцшуп  
Ацстазаара!  
Шьта ацәа утал!

### ҲАЗХЫЛЦЫЗ ИНЫҲӘА...

Ҳазхылцыз иныхәоуп, ныхәоуп ажыра, –  
Ахылца ахнахуеит аены ахапшыа.  
Анасыц, ақәра, ахшара... Зегьрыла,  
Ашықәс ҳазтало ҳа иахзырша!  
Ҳазхылцыз иныхәоуп, азаахра амыш...  
Сзаах азиас, исықәтәа азы!  
Издыруеит, ицшьазар, сықәнатцоит мфамыш,  
Иахья – иблахтыгоуп, слашәызтгы иацы.

Ҳазхылцыз иныхәоуп, ҳартгы мшапыла,  
Ҳаблақәа тхаха Христос ҳаизыцшуп.

Имѡа лашап хѡа хайцылоит цѡашыла,  
Уи хара хгѡыгра зырѡыцуа цѡашьуп.

Хазхылцыз иныхѡоуп, ѡа-маѡоуп нанхѡа,  
Қѡацоуп, ибахчоуп, шѡыруп, ицшуп.  
Аишѡа харгылап, шѡааиуазар, нан, хѡа  
Ангы лычкѡынцѡа дрыцхъан, дыцшуп.

Хара иахныхѡоуп сентиабр антѡамта, –  
Ицшъами уи амыш иақѡтѡаз ашьа?  
Ускан хазхылцыз ихаитеит ахамта,  
Ускан ихақѡлаз деитеит ацша.

Ихьчоуп Ацсынтѡыла ацасгы, аныхагъ.  
Хазхылцыз угѡахѡа збеит, имазам.  
О, нас, иауазар, Хацсадгыл аныхѡагъ,  
Уа иахзааугазар, уа уахь ицхъаза!

*19.10.09*

\* \* \*

Амца снацхеит аѡнаѡы, –  
Иѡоуп лѡак.  
цшык сызтазар ацаѡы,  
Тынч иѡап.  
Жык сзанызар итааны,  
Уа иахѡак,

«Ғааныбзиала!» – хәаны,  
Снеи исхәап.

Ақаб хызар амхағы, –  
Шәца, нахьхы.  
Ажәтыс иаңшааит агәағы,  
Уи ахы.

Хәцәтыс акәын – агәы шуп,  
Иасуеит хгәашә...  
Са сыңсымзар дизыңшуп,  
Смаҕа хкәажәк.

*14.10.09*

## АҢАЦӘА

Уажә ааигәа ацәҕақа,  
Цгәык иахшеит өба.  
Ак зынза ишкәакәазан,  
Еиқәатцәан аҕа.

Рыңсы ргон хәыңы-хәыңла,  
Рыбла шыҕа ихтын.  
Рангы зны ирықәымчуан,  
Ацқәа ирҕакын.

Иңан иқәлоит ахьаца,  
О, иҕдаруп ршыапхыц.

Урт цыгэзам – асахьақәа,  
Иалашәоит уңхыз.  
Ирҕахым акрыфара,  
Иацәшәазом акы.  
О, избанзар, рывараҕ,  
Иҕан ран – Ацгәы.

### ЛЫҢШААРА ХАҒЫЗ...

Амза еицарса амца стәан,  
Ус азцаара сҕиит сара:  
– Исахә, сухәоит, иумзан,  
Мшәан, бабакоу сгәаңхара?

– Мап, иуцәыизом, имазам,  
Уи длашон, дназон хара.  
Аха уи дзатҕын зынза,  
Ашьыжь даццеит нас лара.

Ажәтыс гәыраз сназыңшын,  
Ус азцаара сҕиит сара: –  
Урхыст ашьхақәа, амшын,  
Сымыш дуқәшәазар ңара?

– Мап, иуцәыизом, имазам,  
Уи дыссирын, дынцәахшан.  
Аха ажәфанахь данца,  
Илылалейт уи ашьа.

Ашәтыц сазцааит, ицшзаза,  
Арәашыыга фөыс излаз:  
– Сухәоит, ашәтыц, иумзан,  
Ихәа сымра цшза дахьцаз?

Ашәтыц сацхьа иаәырбан,  
Ҥынч иахылцит нас абжы.  
– Сара сеиха уи дыцшзан,  
Уи дмаалыкын, уи дцәашын.

Азыхь сазцааит, – Цәгьа ицкьан,  
Згәы еисуаз кәара-кәара.  
– Ихәа, сухәоит, иумзан,  
Сгәыгра дукәшәазар цьара?

– Дсыкәшәеит, арцыс, иззазом,  
Нас дысцәызит сшылзыцшыз.  
Уи алакә датәын. Дмазан.  
Хара – лыцшаара хәфын.

*10.10.09*

ДГӘЫРҘЬОН ЛАРА ЛЫЛА...

Дкәыцшын уи, зегьы дырдыруан,  
Дрыцхамызт тахыла.  
Иуҗаххар – иеы кәадырын.  
Шарцазыз, уахынлаз.

Дрыцхазамызт малк азыхэа,  
Длакэын, нас ҕазшьала.  
Иажэа ҕэандан, иаргы дныхан,  
Адэы дықэын ңшьаала.

Аха устдэҕа дызцарызма, –  
Зҕабк игэатца дақэшэеит..  
Уи ачараҕ ахра рыман,  
Акэашареи ашэеи.

Нак-арахь аҕатхь еимырдон,  
Ирхэон ажэа ссирқэа.  
Шьюук ахамта дуқэа рыртон,  
Шьюук – алымхарыоқэа.

Ус ицеит, ицеит ачара,  
Нас ицеит ҕагалан.  
Изуан амра абла хаара,  
Иамазар агэала?

Ардыс иакэын – изит ишьта,  
Дгылон шарҕазыла.  
Нас – асақэ, атдэаҕшьқэа дрышьтан, –  
Дгэыргэон лара лыла.

Дашьтан палтак зыхэда бабоу,  
Цкык, ачыхэқэа аҕан.

Дрышьтан уи ипхэыс илатәоу,  
Дача пхэыск илатәам.

Икалазеи, изхәарыда,  
пхэызбак дшымиц диима?  
Ипхэыс лыматәакәа рыда,  
Ауаа раха имам.

26.09.09

### БЗАНЦЫ ИМААҘСО\*

Иааиуеит ашьшьыхәа ашара,  
Апқақәа цоит иццакны.

Ох, изыпсоузеи апсшьара,  
Аиарта татаф аоны!  
Зегь ирыциуа,  
Зегь ирыцыоуа,  
Бзанцы имааҘсо  
Амилиция!

Хақалақь ыцәоуп макьана,  
Дыцәам, идыруп аға,  
Ацәагы иамам ағыама,

---

*\*1981 шықасазы Ақсуа милиция 60 шықасхыҗра иазкын Ақсны Ақныңқатәи аусқәа рминистрра имфағнағаз амузыкатә конкурс акны ари ажәеинраала иалхны акомпозитор К. Ченгелиа иифыз аша аиааира агеит.*

Ацәгъа ҕаитцазар иаха.  
Зегъ ирыциуа,  
Зегъ ирыцыџуа,  
Бзанцы имааҕсо  
Амилиция.

Снеиуеит уи ишьта сынхылан,  
Бҕарлагъ сеибыџоуп сара.  
Итшәараз, ишараз, уахынлаз,  
Исаџам ахьатра ҕара.  
Зегъ ирыциуа,  
Зегъ ирыцыџуа,  
Бзанцы имааҕсо  
Амилиция.

Ҙақалақь, уцәаз макъана,  
Скарахеит маҕзак иаха...  
Иссируп ашьыжь агъама,  
Шьта дупырхагам аға.  
Зегъ ирыциуа,  
Зегъ ирыцыџуа,  
Бзанцы имааҕсо  
Амилиция.

СА СЫҘХЫЗҚӘА...

Сара ҕхызк иссиру салан,  
Ҙхызла гәаҕрак са саҕын.



Ашыжь сөйскәабейт, сынҗалан,  
Сбахчаҕ, ашәткәа рыфәаҕы.

Сара җхызк, илакәыз салан,  
Ус җаломызт лабҕаба.  
Бара бааиуан сашта бҗалан, –  
Ицеит сажәа насҕаба.

Сара җхызк, иҕыцу салан,  
Ашәткәа срышьтан, урт харан.  
Нас, идырны, дара рхала,  
Сыҗхыз иалаҗсеит дара.

Уи нахыс, аҗхыз саналоу, –  
Уи змаануу сызхәом сара.  
Са сыҗхызкәа ашәткәа рҕалоит.  
Иазыҗшушәа ба баара.

28.09.09

### АИБАШЬРА ЕИЛГЕИТ...

Аибашьра еилгеит,  
Аибашьра еилгеит..  
Риартаҕ иныкәтәеит  
Геи-шьхеи.  
Сара аҗәуара  
Сзакәыцуам, саҕуп,

Аха исымоу –  
Даеа хаҕуп.  
Сангы дцәуоит,  
Дахьамоу анышә,  
Сабгы исахьа  
Аахытцит ахышә.  
Ацәқәырҕ хагақәа  
Ржакьақәа рсоит,  
Ажәџангы хыхьынтә  
Ахыы канаңсоит.  
Адгьыл инықәлан  
Иаңссоит аңша...  
Иазыңссарыма  
Уа иқәџаз ашыа?!

23.09.09

### АМЗА АҔЫНЗА...

Зыхшыџ мачу – акыр дзажәуп,  
Нас – идуззоуп ихьмызг.  
Уи мыцхәы еитдыхцәоуп иажәа,  
Далаҕырбоит ихьыз.

Наҕ ицеит, ицеит дызнысыз  
ҕхызуп иара зџызоу.  
Уи аиаша иламысым,  
Амц – уи дызҕызоуп.

Дынхалацшуеит хыхьынтә аарла,  
Иаѡцацәамзаргь иоура.  
Дацәшәазом уи азын аaira,  
Дацәшәазом ашоура.

Ацсынтәыла ижәѡа иқәуп, –  
Ус ибоит ихала.  
Иеацәизоит уи акәыкәу,  
Шыжыы-хәылбыҗехала.

Ацысымѡас абла тихуеит,  
Даѡазаны, цшьяала.  
Ацсны ахәрақәа анихуеит,  
Хгәы зфахьоу ажәала.

Изылашом амза тәымзар, –  
Иацтам ахаара,  
Дзыназазом уи аҕынза,  
Ицәхызаргь даара.

*08.09.09*

### АГӘАЛАШӘАРА...

Еишьтагылан ахқәа тҕьон,  
Игәынқьуан амшынгы.  
Ахысыбжьқәа шгац игон,  
Адгьыл акәын агәы пжәон,  
Ипжәоит ахахә уршыргы.

Алџа халон, еиқәатцәан,  
Агәы кылжәан адгғыл.  
Ҳажәлар ихәон хыхь Анцәа:  
«Ҳадгғыл иақәлаз ибҫа пцәа,  
Ҳухәоит, хиаша уадгыл!»

Ашьа илцуан, сықәла дхәын,  
Азә дыргон лабала.  
Аҫа джышуан, иҫахын,  
Агәаҫ иман ицәахны,  
Нас иҫитон шьала.

Алџа халон илакьуа,  
Ҷеихак амам абцар.  
Ицысуан адәқәа, ахәқәа,  
Насгғы анацәа рыгәқәа,  
Иахья амш – сабшан.

Аха ага амца ахуп,  
Ацәқәырц иамам ҫаха.  
Иазхәарыма ҫа ҫәҫахәы,  
Ашьа иназаз ахы...  
Ибылуеит ацәаҫа...

Схәыцра айбашьрахь сагон,  
Сара сгәы тәазомызт.  
Ҳацкәынцәа ахысшьа рцон,

Фырхацэан иҗанатон,  
Шьта саргыы сшэазомызт.

06.09.09

### БАРА БЕИЦШ...

Бара быччацшь лыман,  
Бара быбла лхан.  
Лыхэда шкэакэа цэыцан,  
Лгэы разын, ицхан.

Бара бқэыцшра лыман,  
Насгы – ба быбжыы.  
Лныкэашья хазынан,  
Лаштаф ешшыжыы.

Бара бсахья лыман,  
Бара беицш дыцшзан.  
Аецэакэа дрылан,  
Лажэакэа разан.

Бара быцымшь лыман,  
Ацымшь, амзафа.  
Ба бышэтыцны бгылан,  
Бкэицны уа бафан.  
Бара былахь лыман,

Нас – бара быхцэы.  
Цкэынак лаґхьа дгылан,  
Длеиґырбон ґазэы.

Иґкалеи, ба быда,  
Дзыґкамлаз лара,  
Сеидру, ашәтыц сытан,  
Уи днагылт хара!

Сеидру шыта исґеипшу,  
Сеидру сахьаго...  
Аґшзақәа зегь беипшуп,  
Шәсахьагы – сахьак ауп.

29.08.09

### АШӘТҚӘА РҢЫХӘАН...

Аґцла иқәлаз дылбаауеит,  
Адәы иқәлаз дықәґуеит.  
Ахьы зцәызыз иґшаауеит...  
Сара аума схьыґуеит.

Ашәтқәа рґыхәан сқәыґшра збоит,  
Сгәакәын уахь исыхоит.  
Сымра аґыґхьқәа аґоит,  
Аха са исыґсыхәои?

Алашыцараҕ сгәы цацшыоит,  
Уа цәашыыкгыы гылап.  
Ирхәап усқан: «ицсы ишыоит,  
Дықан Анцәа ила»..

Ҡыза-ҕызала сыхиан,  
Исыман агыама.  
Илуан сымац «Анцәа иан», –  
Дқәыпшын уи макыана.

Ахра схалон сара зны,  
Скыдланы напхыцла.  
Арҕаш салыргон сыцсны,  
Салашәар, ианхыцлак.

Тәаха сымамызт ҕара,  
Са сбылуан аҕҕахәа.  
Сыцстазаара – уи қәңаран,  
Сажәлон уи саҕахар.

Зынгы сгәырғон, зны схәәеын,  
Сшәеипшын зегь акала.  
Аха гәыла – са схәыцын, –  
Дәәакызаргь цшрала...

Ацла иқәлаз дылбаауеит,  
Адәы иқәлаз дықәцуеит.

Ахыы зцэызыз ицшаауеит...  
Сара аума схытцуеит.

*12.02.07*

### ЗНЫ...

Ашыыжь сбахча са сынталап,  
Шэтык бызфысхып сара зны.  
Насгыы бымѡа кны сантэалап,  
Сыцшып уаҕа сыезаны.

Нас ибасхэап агэра гага,  
Исхэап ажэакэа ицшзоу.  
Харантэ инацшуа дархагап,  
Дгыыли жэѡани сахьрыбжьоу.

Ицхап сымза, сымза ҕага,  
Ацыцхь акаҕақэа рхап.  
Са сымшынхан сықэлап ага,  
Ашьха сажэлан сыцэқэырцап.

Зных азэы атцэы сахейцап,  
Дсытцашыыцлап даҕазэы.  
Ех, атцэылатцара ҕеизам, –  
Гэнахак уи дагоит уатцэы!

Сахьцалакгыы быҕаз, бсыцыз,  
Шыыбжьы, ахэылцаз, шыыжьы.



Зынгы бцъархан сылахь бкыдыз.  
Зынгы сакәыз ба бышәшы.

Са слабжышыз, бара бкәицыз,  
Уақа батәхәан исзырба.  
Нас атәуара иакәыгтыз,  
Хатқак сакәызшәа сеырбап.

Зныхгы быбла ихылаз тәыцыз,  
Зынгы стысыз, зны сгәырқаз.  
Бара бзын сбырфын рахәыцыз,  
Са соуп ааңынра иарқаз.

Зынгы, сгәыраз, сышәтыц быдкыл,  
Са сыхчнызыз ба бхафы.  
Ғазны амца скиртәы сгәйдкыл,  
Нас быхцәала нақ схәәеы!

01.12.09

## АҒАР РАШӘА\*

Ағар ихәмоуп ахыз-аңша,  
Җажәлар ҳацуп есымша.  
Шәаңхәа хғылан

---

*\*Ари ажәеинраала иалхны ашәа лқит ашәақәаф, акомпозитор Лууд-мила Логәуа 1959 шықәсазы.*

*Иахьа акыыңхь зымбац ари афымта ажәақәа аамта иақәшәартә еитаскит.*

Ажәә шәәхтоит,  
Шәә шәүс хшаттамхо хара!  
Ажәәан хамтоуп,  
Адгғыл хамтоуп,  
Амәә ссируп ха хәара.

Зны, ианшәартәха Аңсны,  
Уи хазықәңеит хабңар кны.  
Уи иахылцыз  
Афырхацәә,  
Хашәә иалоуп есымша!  
Аңсуа цкәынцәә,  
Ахьыртәәтәә,  
Аңсуа зҕабцәә – анцәәхша!

Ашәт иатәылоуп шыта Аңсны,  
Ашәә ҕныәуеит ха хәәны.  
Ан агараң,  
Шыыжь ашараз,  
Афырхацәә рашәә лхәоит.  
Ари ашәә,  
Ари ажәә,  
Хадгғыл шыацла иқәнаттоит.

## АЗЦААРА

– Исахә узыргәыргыо, –  
Дсазцаауеит азәы.

– Ашәтқәа сдыргәыргъоит! –  
Исҕеит аҕак.  
– Ашәтқәа пшззаргь,  
Уатдәынзоуп, уатдәы,  
Нас, убри ашьтахь  
Иссирым усҕак.  
– Уаҕа узеигәыргъои? –  
Дсазцааит иара.  
– Сзыхькәа сдыргәыргъоит  
Исгәакьоуп, ицқьоуп!  
– Азыхькәа закәыхи? –  
Интдәом изтдәара. –  
Икәнушьо азыхькәа  
Җалалуп, ипшьоуп!  
– Уаҕа узеигәыргъои,  
Зтдәара пхашьарам,  
– Исымоуп ахшара,  
Нцдәа хшароуп дара!  
Апсдгьыл азыхәан  
Урт цеит еибашьра,  
Сычкәынцдәа ршьала  
Еикәхеит Апсынра!  
– Сыпсымзар, сықәла,  
Узеигәыргъо рацдәоуп,  
Итдәгь уи еипшу  
Ак ыкәзшәа збоит!  
– Сызәдәан кеикеиуа  
Етдәала икәтдоуп,

Исылоуп урт рымыч,  
Урт рыла сөйрбоит.  
– Ашәт удыргәйргәеит,  
Узыхькәа хәашьым,  
Иумоуп ашара  
Аңсны еиқәзырхаз,  
Улымхаә итаәуеит  
Етәәңаа рыбжьы,  
Уаха узыргәйргәои,  
Иарбан инхаз?  
– Урт зегь ирчыдан,  
Инхеит са сбызшәа,  
Ухацоуп, ицәырга,  
Еицаҳхәап ашәак!

04.12.09

## АЕЦӘАҚӘА РЫЛЫҢХАЛА...

Иарбан еиғы амра ңхозар,  
Амра цқьоуп, ихагоу җым.  
Ба бгәәҗы сара сынхозар,  
Сбыхәоит, сыказ бара бҗы.

Ускан ацыңхь сахьынҳалан,  
Ажәәан атңанза сназап.  
Аецәақәа рылыңхала,  
Адгылаҗ аңхашья стцап.

Адгъыл ауп изцу аңхара,  
Амырхэагаггы зтаху.  
Бара, сымыш, сылашара,  
Уи абахчафы бцэахуп.

цхызла сбыцуп, сбыцуп, сбыцуп,  
Сгэакуеит, сцэуоит зны стэаны.  
Сиацэ-рыцуп, сышьха-кыцуп,  
Са бысхаршэуп ба бкасны.

Иарбан еиғу амра цхозар,  
Ашэа бхэозар бгэырғьатцэ!  
Аха, сымыш, сыбгэацхазар,  
Ускан дбыцхрауеит Анцэа.

Ажэѡан иацоу амра цхозар,  
Ашэа бхэозар бгэырғьатцэ.  
Бигэацхозар, дыбгэацхозар, –  
Мапқэа хтабымкын рацэак.

06.12.09

### СЫМЫШ, БҚӘЫҢШУП...

Сымыш, бқәыңшуп, ба быңшзоуп,  
Ба – бназоуп, бара – баазоуп.  
Бымра кэандоуп, бымѡа қәцоуп,  
Сымыш, бқәыңшуп, ба быңшзоуп.

Бкофта шкәакәәҫ сыгәлатцоуп,  
Былаңш сытдашәом, смазоуп.  
Са сцәашьуп, бара бымцоуп,  
Сымыш, бқәыңшуп, ба быңшзоуп.

Сымыш, бқәыңшуп, ба быңшзоуп,  
Ба – хразагала бразоуп.  
Ашәтқәа срыжәлоуп, са слацоуп,  
Уи аныласцаз иацоуп.

Сымыш, сықәла, ба быңшзоуп,  
Са сьдгьылтәуп, ба бымзоуп.  
Сара сылахь ус ианцоуп, –  
Сара – сеидру... Ба быңшзоуп.

Сымыш, сгәыҫра, ба быңшзоуп,  
Аха сышқа ба бнаңшзом.  
Са сцалап, абас сышцо...  
Сымыш, сгәыҫра, ба быңшзоуп.

*18.12.09*

### УАРЕИ САРЕИ...

Уареи сареи ҳаиҫаңшуеит, аңсра,  
Уара уахьыкоу ашәтқәагы ҫшәоит.  
Аха уи азбахә са сқны аҳәара,  
Иухьыз сьздырам, маңзак уацәшәоит.

Аха издыруеит, иузымхээр иахья,  
Уи азбахә соухәоит иахьымзар уатцәы.  
Ирхаан исоухәоит, угәатца тыгыҕа,  
Снацәа иқәыскран сыҕам ҕазәы.

Иҕыцу ак акәны иҕам аҕсра,  
Ҝнактәи мрами, уи аҕсрагы.  
Аха исыздырам уара ухаҕара,  
Сара исыздырам уа уцшрагы.

Ушҕаҕоу, узҕузеи, мшәан абжьяапны,  
Узҕызыз сышҕа уандәықәлоз уара,  
Са сышҕа уандәықәлоз – усқан аапнын,  
Иахьякәын, – еимахан иаҕуп асоура.

Ианбыкәу уи ажәа ухәарц уанаҕу,  
Ианбыкәу хандәықәло, нас, ҕацъара?..  
Ирыцхауп инсыжьюа, лабжышла ихәәеуп,  
Урт рылабжышқәа цәҕьоуп агара.

Мшәан, узеипшроузеи, иухәаруеи, аҕсра,  
Аблақә ухоума, мамзаргь итцәаху?  
Абыз узтоума, ихааума иара? –  
Аиашаз, цқя хаибадырыр стахуп.

Сара сышықәсқәа цеит, ирацәоуп.  
Ацәҕаҕь абзиаҕь еицын есқьынҕы.

Аха сызухэо, сызухэо акоуп:  
Инырцуаз са сеиха аҕсуаа зеггы.

24.12.09

## АХА СЕИДРУ УИ ИАХЫРХЭААЗ...

Ашэа схэеит, ихэа анырхэа,  
Са скэашеит, уҕры анырхэа.  
Амаҕ зуит, иуы анырхэа, –  
Аха сеидру уи иахырхэааз.

Ашэткэа хысхит, ус анырхэа,  
Сзыхыггы збеит, иба анырхэа.  
Ҧызак дсоуит, дуоу анырхэа,  
Аха сеидру уи иахырхэааз.

Смал касыжыт, икьяжь анырхэа,  
Хьҕак сычхаит, ичха анырхэа.  
Сзы сымжэит, уаҕэытц анырхэа,  
Аха сеидру уи иахырхэааз.

Са сықәҕеит, уқәҕа анырхэа,  
Сшьа катэеит, иахэтоуп анырхэа.  
Са сыблит, ублы анырхэа,  
Аха сеидру уи иахырхэааз.

Пҕэызбак схылхит, акыр-кырхэа  
Дыччон, ашэтыц еиҕш деинаалан.



Аха уи улкѳатц анырхѳа,  
Сныкѳеит, знызатѳык са стѳала.

29.12.09

‘ЕААНБЗИАЛА, ‘ЕААНЫ!..

‘Еаанбзиала, агѳы тынчуп Ацсынра!  
Ацта хытцит, амра цѳыртцит, хзыхькѳа цкѳоуп.  
Ахра шкѳакѳа,  
Ашьха зышкѳа збоит сара,  
Хара – амца иалазрыжѳу харцацѳоуп.

‘Еаанбзиала, ‘еаанбзиала, ‘еааны, –  
Ари адгьыл сара сыкѳызтцаз сшаны!  
Ашѳа ссиркѳа  
Сашта итыѳуаз есшыжьи,  
Ахра амаз  
Уака хцеицѳа рхѳычыбжьи!

Хара айбашьраѳ ипышѳоу харцацѳоуп,  
Убри ами ага иахамтеит Ацсны.  
Хара хныхоуп, зиа-пѳеыхоуп, ха хшацѳоуп.  
Дцеит хазхылтыз хаштаѳ ашѳткѳа тѳацсаны.

‘Еаанбзиала, ‘еаанбзиала, ‘еааны, –  
Ари адгьыл сара сыкѳызтцаз сшаны!  
Ашѳа ссиркѳа

Сашта итыџуаз ешьыжбы,  
Ахра амаз  
Уака хџеицџа рхџычы-бжы!

О, ардџына, уака ашџчаџ уџыкџ-џыкџ,  
Адгыл аџшџма, уаха иуџхџоит ахаџшья!  
Икыркыруеит зхы иакџиџу иахья џык,  
Дгылан дныхџоит шџкы ирџысыз са сашья.

џаанбзиала, џаанбзиала џааны, –  
Ари адгыл сара сыџџытџаз сшаны!  
Ашџа ссирџџа  
Сашта итыџуаз ешьыжбы,  
Ахра амаз  
Уака хџеицџа рхџычы-бжы!

31.12.09

### САРА СџџџУОН, УА УЧЧОН...

Сџеит хџа соухџан, –  
Умџазеит,  
Ашџа аџынџа унаџеит.  
Са, сыџсымзар,  
Нас уџеит,  
Сара ишызбоз илашьџеит.  
Уа џџашык аџсы ашьон,  
Сара сџџџуон, уа уччон.

Саргы ашәкәә  
Рышка сцеит,  
Сцеит абакоу, са схәазеит.  
Снапқәә кьафхеит,  
Инамзеит,  
Уаха сылымшеит, уцеит.

Сара сгәыгракәә сыржьон,  
Сара сцәуон, уа уччон.  
Уара уцозаргь  
Умцазеит,  
Аха уаха усымбазеит.

Сгәы уцәшәан,  
Адсы азеит,  
Са сзатәны анхашья сцеит.  
Сгәатца тәомызт, еикәыцчон,  
Сара сцәуон, уа уччон.

Уа уччон,  
Умыччазеит,  
Убла збон, исымбазеит.  
Ажәә кәанда  
Умхәазеит,  
Атци-шарей сыртазеит.  
Хыхьынтә аецәа сдырцьон,  
Сара сцәуон, уа уччон.

Ашәтқәа укын –  
Исымбазеит,  
Урт, сыпсымзар, иканзеит.  
Ари атдых  
Рыцхагы цеит,  
Саргы срыцхан  
Сканатцеит.  
Схышәәҕ угага цапшьон,  
Сара сцәуон, уа уччон.

02.01.10

## ИЗЫШӘЫМХӘОЗЕИ АҢСШӘА?

*Аңсшәа зымхәо рахь*

Изышәымхәозеи аңсшәа,  
Аштаҕ ма ачараҕ,  
Уи, ханацәа рашәа,  
Хҗацха аҕаҗараҕ.

Изышәымхәозеи аңсшәа,  
Уи шәацәыҗхашьоума?  
Арыцхара иакәшәаз  
Бышәас иҗхьазоума?

Уи җамларц азыхәа,  
Кәыдры иавацалан.

Җабацәа ирҗырхуан,  
Аҗсшәа шәақь мцала.

Ашәтгы ахьз ахырхуан,  
Уи рыцшон җакала.  
Җагагагы анырхуан,  
Атзаҗы иахьалаз.

Аҗсшәа җас ирыман,  
Уи цхауан оумала.  
Аха уи маакыран,  
Аҗсуа дахьынхалан.

Аҗсшәа хәо иаҗалон,  
Арҗарцәа ахымҗас.  
Урт шьяҗа-шьяҗала,  
Уи җартон аҗшәымас.

Мшәан, иахарои аҗсшәа,  
Уи хзааз ашәами?  
Амреи ашәти рашәа,  
Җаҗсадгыли хани.

Ишәхәала уи ныхоуп,  
Жәәануп изыцшьазгы!  
Җсышәалоуп дышныхәо,  
Зны хара хазшазгы!  
*17.01.10*

\* \* \*

Еицәыхароуп амзеи амреи,  
Агеи ашьхеи кыр рыбжьоуп,  
Агәыразреи аҳарамреи –  
Нырцәи аарцәи реицш ишоуп.

Еицәыхароуп амци иашеи  
Адгьыл-ажәван – кыр рыбжьоуп,  
Еицәыхароуп ахааи ашеи,  
Урт рыбжьара ашәтқәа цшьоуп.

Арәаш хытцит, иамам феихак, –  
Сзыхь иацәыхароуп иара...  
Аха, сымыш, урт зегь реиҳа  
Ҳаицәы-хара-хеит ҳара.

*18.01.10*

## ДЫРМИТ

Дтәоуп Дырмит уа ижәәа кыдцан,  
Исқам-ашыш аҫы дтәоуп.  
Дтәоуп уарҳалк ишьамхы иқәцан –  
Иага хьтазаргьы дыцхоуп.

Дтәоуп ҳпоет, ахахәса иалху,  
Мацк даацсазаргьы қалап.

Ишьтахь аҗса җшаласк иархәоит,  
Амра иалшьуп икалам.

Амра иалшьуп, ус анакәха,  
Ажәван қәад ашәак ануп.  
Амза цәырцит маҗзак иагхан,  
Аетәәкәа ргәы реануп.

Амға арҗеит ашла иажә,  
Гәрҗк абжьара ныжьны ицеит.  
Уи ашоураз – ҳауа хьшәашәан,  
Сыкәа җхаррак җанатцеит.

Уи ахысит ага, ашьха,  
Храк иаҗысит иҗырыны.  
Арха зтәу иҗыхәа рашьха,  
Уи агоит ихараны.

О, уи акәхеит, ижәға кыдҗан,  
Дтәоуп Дырмит иҗыга кны.  
Бзынҗы иҗәазом уи имҗа,  
Иагағ аҗәхәаргыы иааны.

Иаҗхәа-ишьтахь – уа кашыроуп, –  
Ашәтқәа рами ахра зуа.  
Ииуа дрыциуеит, идыруп,  
Аха дрыцыҗсзом иҗсуа.

Уи дахцасуп, уи дахқыабзуп,  
Хчара даггазом иара.  
Уи хгэырѡа, хагэтыха дабзуп,  
Дырмаит дашэоуп Ацсынра.

*21.01.10*

## АЖӘЦЫС

Сахэацшуеит ажэцыс, уи сатдашыцны, –  
Ажэѡан иахьалаз ахра ауан.  
Уи ахақэйтра иарпыруз цысын,  
Ихалон, италон, тынч ипыруан.

Ажэѡан – аиарта иалахан ицэоуп,  
Уи ахақэйтроуп цсысгы иахоу...  
Аха уи иамоу ахақэйтра затэыкоуп,  
Сара ахақэйтра мацара сызхом.

*07.11.10*

## СМАҒА

Смаға, сара смаға,  
Кэармак сара сшыа.  
Сара сеицш дызмада,  
Ашэтыц, Анцэахша?



Дықәыршәуп са сыжәә,  
Дрыцқасшьоит, дхәычуп.  
Сгәы кәзқаша псышәак  
Ахәара дафуп.

Са сыччоит даныччо, –  
Лылабжыш сашьуеит.  
Мра шәәхәала ифычоу,  
Лыкьянцъа сшьышьуеит.

Интәәазом лызтаара, –  
Имариам атак.  
Сақәымшәаргы даара,  
Дсазцаазом еиҫа.

Хнеиуан, цкәынгы зғабгы,  
Лаҳахәәпшуан зны.  
Дныйкәызгалон лабгы  
Сыжәәәф дыртәаны.

Нас изба – изаҳада,  
Схәәпшызар снапшны. |  
Сыжәәә иқәтәаз смаҫа,  
Дгылан дтыпқаны.

Дылзыпшын аныха,  
Арпыс хәә алакә...

Иацылцеит сыгәтыха, –  
Съяршьон сызбалак.

Сахәәеуан, исыжәлан,  
Хәыцрак уи аены...  
Са сыңсымзар сыжәәа,  
Җалом иҗаңаны.

*07.11.10*

## АҖӘАТӘИ АВОКЗАЛ

Еилыхаран Аҗәа авокзалаә, –  
Азә җазәы диңгәгычуан, азә дхәәфын.  
Азә азалаә дықәиан, аңә далан,  
Дкараһазар акәһап, дынхәфын.

Азы хьшәашәа рывакны, аңәыцак,  
Абазк-абазк хәа чкәынңәак ирҗиуан.  
Шоурак ыңан ахәсақәа рлакыңа,  
Урҗ адәығба гәыраз иазыңшуан.

Нас аҗырхәан, тынч аңшәара иавҗңы,  
Уи адәығба ааилон еиқәышьшы.  
Уа иаатгылон, маңзак игәамҗ-хамҗңы, –  
Иңахьазшәа иҗан уи абжы.

Илбаауан адәығба ахәынҗқарңәа,  
Шах ишахңәа, ахңәа, аҗкәаңәа.

Аѡстаацѡа, аѡныш, амаѡарцѡа...  
Авокзалкѡа ус ишеит Анцѡа.

Ашѡт ухѡеит хѡа, ашѡткѡа шыри тали,  
Авокзалаѡе хацѡхѡыц ирацѡан.  
Адѡыгба дтытцхъан уи аѡыза Сталин, –  
Аха имагѡкѡа даара еикѡатцѡан.

Адѡыгба дтытцхъан уи ашлиапа кѡаќба,  
Имцѡахырхѡоз гылан еизаны.  
Адѡыгба дтытцхъан уаќа абла сарќба, –  
Авокзалаѡе зегы ргѡы реанын.

Адѡыгба итытцуан аиатцѡахѡ зызкыдыз,  
Аибашьраѡе ахымѡас иацѡынхаз,  
Аха саб зынзаск игѡхъаа зкыдаз,  
Дыштѡахазгы насоуп иансахаз.

Адѡыгба итытцуан аразгы аќѡышгы,  
Цќѡынгы зѓабгы, изымбац Ацсны.  
Аха Дмитри диќѡымшѡацыт Пушкин,  
Авокзалаѡе илабцашь хѡыч кны.

Зны лашаран, зны ацшалас асуан,  
Авокзалаѡе зны ихѡлон, ишон...  
Абжъаацны ицсадгыл азын ацсуа,  
Хѡыштѡаароушѡа авокзал ихъчон.

Авокзалаҕ дазыҕшын аиаша,  
Дазыҕшын, аиаша есыҕены.  
Нас даҕылеит уи агэыргыаҕэҕаша;  
Иацы анаҕа иататит Аҕсны.

27.08.08

### ИДЫРУАН...

Идыруан ҕазнысыз,  
идыруан ҕырҕаала,  
Ҙшыҕоу, ҕахыҕоу  
идыруан иара.  
Зегы дырбарцаз  
дныҕэон ахэала,  
Уи аҕаҕала  
ҕныҕэон ҕара.  
Идыруан аетэ  
анкыдшэоз, ианыхэло,  
Аоҕтаа, аҕыныш  
змоу иҕэахны.  
Ипҕэысгы саҕэтас  
иатцых алыхэда,  
Уи ухэан-схэанҕа  
илтон ихэны.  
Идыруан ахаҕа  
зыцныҕэоз, изцышьтаз,  
Нас аҕыртыша  
змырхыз, изгаз...

Иамырхуаз, иартоз...  
иара зеггы шишьтаз,  
Апап дугозаргы...  
еазэызаап дызцаз.  
Хаца дыргам  
згаб хэычык дхэамкэа,  
Гэыпхэыда драазама  
уаф дуззак ипха...  
Идырыр, еизигар  
уи ухэан-схэанкэа,  
Ускан мыч чыдак  
иауан иаха.  
Идыруеит, имацзаргы  
агага ашьта,  
Дхыланы днеиуеит  
оумак ихарам...  
Са сшыхараркуаз  
даеа мызкашьтахь  
Мызкапхьа ацчахэа  
идыруан иара.

14.10.10

АЕЦӘАҚӘА УС РХӘЕИТ...

Аетцакэа ус рхэеит:  
Амфа уқэымлан иахьа.

Афстаа иаци иахъеи,  
Уи данылазаап ѡаҗхъа.

Амза еицарса ус ахәеит;  
Иахъа утамлароуп азы.  
Уи иахак ихъантәхеит,  
Уи ласызаарын иацы.

Амра ацыҗхъкәа ирхәеит:  
Маҗк иахцәыхъча иахъа ухы.  
Ажәѡан атәе җамцахеит, –  
Ғәнаҗак җацалар җтахым.

Шарҗиатцәа ус ахәеит:  
Иахъа иацуп, җьым, ахы.  
Аха уашьталар – уагеит,  
Умѡа кьаҗуп уатәахъы.

Хәылҗиатцәа ус ахәеит:  
Иахъа аҗшза дузыҗшуп.  
Атх ашәткәа атынхеит,  
Акәиц еиҗшуп, иҗаҗшьуп...

Амѡа сықәымлеит сара,  
Азы стамлазеит җьара...  
Ашәткәа срышьталан избеит:  
Аетцәакәа рыгәра згеит.

04.03.10

## УАНЦАЛАКГЫ...

Ашәа рзухәон ахәра знылаз,  
Ргәы ҕауҗон ахьаа змаз.  
Ажәәан иалшәаз ацыҗхь улан,  
Дуҗахын Анцәа хазшаз.

Азы руҗон нас изышуаз,  
Ашьха амҗан иҗшааны.  
Иурзытуан имзытышаз,  
Нас уҗьарны хгәы уанын.

Днаухәаҗшыр аҗшқа игараҕ,  
Ачча нықәлон ихы-иҕы.  
Урҗахын урбар ачараҕ,  
Уҕан ужәлар ду ргәаҕы.

Аха зны инҗәоит алакәгы,  
Зны ихьшәашәоит, зны иҗхаз...  
Аха, сухәоит, уанцалакгы,  
Уанцалакгы ус унха!

*07.03.10*

## ИҖАЛАША ҖАЗҖАЗ

Җзыхьқәа хәашьымзи, –  
ирыҗқьейт иара,

Амѡақѡа риѡеит  
арѡаш, азы.  
Ажѡѡан дагѡылцит...  
иаѡуп аѡѡара, –  
Адгылгы даѡшѡман  
дгылеит иацы.  
Хшѡырқѡа неихаѡан  
еитѡихит, ишѡѡтит,  
Ацѡа ду иалаз  
ирѡѡихеит жѡлара.  
Ирхынѡѡит аѡсуа  
итѡѡи иѡшшѡи,  
Иашѡақѡа, иажѡа,  
нас иаѡѡынра.  
Иаѡѡуп уи ауаѡ  
ас ирѡѡѡара,  
Хазхылѡѡыз дабаѡѡоу, –  
Иѡѡоу иа иоуп.  
Иѡѡѡоун, игѡаѡѡуан,  
иѡѡсуан Аѡѡсынра,  
Аха еиқѡѡазар, –  
уи ибѡѡоуроуп.  
Иаѡ ашыѡѡѡ иѡѡамаз –  
ѡазѡаз иара иоуп.  
Иахѡа ашыѡѡѡ иѡѡамоу...  
Иѡѡѡѡѡоуп аѡѡара,  
Иѡѡоу-ину зегѡ  
уи ибѡѡоуроуп,



О, иҗалашагь  
җаитцазаап иара.

12.13.10

## АШЫЦРА

Уи даагылазаргьы дшыыцфын,  
Дшыыцфын аштәф, адәахьы.  
Дитцашыыцуан уи ахәыцфы,  
Ма зыфыны ифназ ахьы.

Датцашыыцуан ашәт абаҳчаф, –  
Уи дышәтызар иҗахын.  
Аха дитцашыыцуам ахьча,  
Избан акәзар – дыхьчафын.

Дитцашыыцуан араз, аҗшза,  
Бзиа ирбаз ма дызбаз.  
Са сибаргьы атла амҗан, –  
Дитцашыыцуан уа сзыртәаз.

Датцашыыцуан амра шаша,  
Дрыцашыыцуан зны дызцыз.  
Дрыцашыыцуан нас аиаша,

Ахра аҗтап хәа иафьыз.  
Иқәлацәа хәа арҗар шыахәқәа,

Ақәра рутарым зынза.  
Шьабыстоушәа ихалоит ашьха,  
Рцәәәа иалазам мазак.

Урт анибо дрыцашьыцны,  
Дағын, рыцқа, аәара...  
Ацашьыцрагы ҕара – ишызуп,  
Ашыз иацуп, ҕым, агра.

Нас иқәыңшра ызт ишызра,  
Дкычны дкаршәуп уажә аәны...  
Баша иқамзаап ашьыцра,  
Даражәузаап ауағы!

*13.03.10*

БА БЫҢШЗОУП, БЫССИРУП...

Ба быңшзоуп, быссируп сәәазар, –  
Ибмаҳазшәа ҕабымцан,  
Ибмаҳазшәа ҕабымцан,  
Ибаҳазар – ибымзан.

Ба бышәтуп, бышәтыцуп сәәазар,  
Идыр, амыц сымхәазеит,  
Идыр амыц сымхәазеит, –  
Сгәәғы ашәтыц аәазеит.

Ба бымроуп, бшәхәәцуп схәазар, –  
Сгәы шәхәала икәабоуп,  
Сгәы шәхәала икәабоуп, –  
Уи ацәымза бара боуп.

Ба быцшзоуп, быссируп схәазар, –  
Сгәәҕы алабжыш тышәшәоит,  
Изаҳазгы ргәы цыжәжәоит,  
Ахәатәхамта рхәар хәа сшәоит.

*14.03.10*

## АБАКА

Зны хара хқытаҕ иззгәартейт баҕак,  
Хцеицәа, хаибашыцәа рзыхәа.  
Мшәан, изыргәамти хқыта асҕак, –  
Иааиуан аиааира аныхәа!

Еидарак карыжбуан зны иааганы,  
Еишыхны еиқәыртдон ахахәса...  
Дгылан ахата абцар иркны,  
Ажәфан иашьапкуан ахәса.

Иакәшон, ишьтырхуан... Игәәки заҕа,  
Ашьа кылцәыруа рпында!  
Аха ирзышьтымхт уи абаҕа,  
Урт рыцстазаара аҕынза.

*03.04.10*

## СГЭЫ СЫХЬУЕИТ...

Сгэы сыхьуеит, исыхьуеит, исыхь,  
Рытэак иафаршәуп уи рыхханы.  
Абар ахәхәахәа иахьытцтуа сзыхь,  
Аха итцтуеит сгәыхь аханы.

Сгэы сыхьуеит, исыхьуеит, исыхь,  
Кәицуп изызоу, ицоит ибылны.  
Дсымам сзыкәгәыгуа, искәызго ахыхь,  
Ацтакәагь кыдуп хыхь рычезаны.

Сгэы сыхьуеит, ирдыруеит, ирдыруеит зегьы,  
Ацысгьы иадыруеит, ажәџан иазцаз.  
Ашәтгьы иадыруеит, арџаш, азгьы,  
Ацшқагь идыруеит, аныкәашья зтцаз.

Адгьыл сахьыкәу, икоуп, избоит,  
Ашхам, акәыцкәа, аха чакгьы:  
Саштач са сымра уархал цшзак ацоит,  
Уи дацагылоуп са сынцәагьы.

*09.04.10*

\* \* \*

Уи ардәына ашәа ссирын,  
Уи ардәына ашәа хаан.

Саңхьа ицоз азышьта сырын,  
Саргьы уи сыхнахны стәан.

Ашәәҗ иҕан ашәтқәа рахра,  
Ашәәҗ иҕан аҗара.  
Хыла икәабаз җысышон ахра,  
Аетцәақәа ччон җара...

Усҕан аблақәа цырцыруа,  
Иаҗазозаап ахшыыцба.  
Сара хьаак саруазыруан:  
"Маҗк абзиара сырба!"

Нас мацәыстдас тлак иналшәан,  
Ахьшь уи ашәа иахаҗеит.  
Арцәаа тҗеит. Иаҕәытцит ашәа,  
Иаман ажәәан ахь иҗеит.

Сшазыҗшуаз, иаҗеит аргама, –  
Акгьы сылымшеит саргьы...  
Ашәа акәын җыс уи иамаз,  
Уи иахаран аҗсрагьы.

26.05.10

\* \* \*

Җхьызла алашара сыгхеит,  
Сыкәша-мыкәша зегь лашьҗеит.

Ари ашҗа схала сықәхеит,  
Махәык сахеит, даеак пцәеит.

Иқалома ажәџан мрада,  
Шәада ажәтцысгыы зацәуп.  
Уи чырчыруам аапынрада,  
Адггыл акәын иҗацәуп.

Иқалома сбаҳча шәтыда,  
Быбла ссирқәа уи иахан.  
Лабжышума, мшәан, изтәыда,  
Сара сзырбаазо уаха.

Пҗхызла, сымыш, нақ бысцәызит,  
Быцкы шкәакәагь еиқәатцәуп.  
Сбышьтоуп алашьцара сгәытцак,  
Иқам алашәра еицәоу.

Сахынапшлак зегь еиқәароуп,  
Ашьха, архақәа, азы...  
Слабчашь хәыцы кыдқьо сгәароуп,  
Ах, ишқалашаз иацы!

Сгәақуеит пҗхызла, пҗхызла срыцхауп,  
Исызтыгазом сыбжыы.  
Сзықәлазом икнахау сыцха,  
Макьанагь избом шыжыы.

Алашыцара сдоуп суазыруа,  
Алашыцарафы сдакуп...  
Сыпхыз усқан иснардыруан,  
Алашаратәкыа закәу!

31.05.10

\* \* \*

Ажәван, идыруп, ирыцхуп иатәала,  
Урт астрологцәа рыблакәа рхуп.  
Хрыцацшуа хгылоуп аштае таацәала, –  
Иефыцу ажәабжькәак хархәар хтахуп.

Ацмакәа ртәыца имоуп азә дыргас,  
О, ус анакәха, иус цхьака ицоит.  
Аишьцәа ирыкәеиоит урт иац иахыргаз,  
Ажәван афынзагь тынч иназоит.

Дығацәоуп сөыза имазоу дыргас,  
Цароуп уи иацу – жәларык рызхара.  
Атыцәкыагь атәыца еицарса еырбагоуп,  
Ашыацра кәымшәышәза илоуп иара.

Алым азыхәан игылоит аханкәа,  
Зны амариалгыы ашәт афәкуп.  
Ханасыц ақәуп зны акапанга, –  
Зны, иззатәузеи, хәыцуп изку.

Сара – азлеи хәа дыргас исымоуп, –  
Иацым амалгы, аңарагы, ахыгы.  
Азы ласыштыуеит. Уи – уи азыноуп,  
Изышуа дҕамларцаз хтәылаҕ азәгы.

02.06.10

\* \* \*

Сыгәра бгозар, сыгәра бгозар, – истахын,  
Хаца бцозар – тацафызас хәа сыбгар,  
Аеы цчышәуп, ицәгыоуп мацзак уи ахы,  
Насгы иалшоит тынч ишцо акы иархар.

Сыгәра бгозар, сыгәра бгозар, – истахын,  
Ари амѡаҕ са сыгәтыхагы сымзар.  
Хаңхәа инеиуа ирыздырзом, итәахын,  
Са сыгәтыха таха снатазом зынза.

Ана сбықәшәан, – хзымеицәажәеит хазхара,  
Ара бсықәшәан, – таха харымтеит хара.  
Бахыызбалак, – хаңхәа игылон аңарда,  
Бара бышка сара сымѡақәа мардан.

Бареи сареи хзымеицәажәеит хазхара,  
Мшәан, сыбгаруеи тацафызас хәа бара,  
Тацафызас са саныбго бахыырхәны,  
Сара бсыццарц бара сбыхәоит уи аены.

12.06.10



## АХҚӘА

Ушья зықәтәоу адгьыл.....	3
Алмыс.....	3
Сыдгьыл, сара сныха.....	6
Ашәтқәа нсыжыт бара бҕы.....	8
Ари адгьыл.....	9
Даеа хәмаршыак.....	10
Ажәа затәык.....	11
Ҷащҕагы хабжьы.....	13
Ацсуа быргцәа.....	14
Са сазызырфәуеит Ацсны.....	16
“Аамта сывам, сеилахоуп анысхәо...”.....	17
“Уи спәетуп хәа хәхтәикын...”.....	19
“Азә игә иахәо малс имшья...”.....	19
Хара хәиҳа.....	20
Кәтол.....	21
Кәыдры.....	23
Астудентра амшқәа.....	24
Сара ушықәсаф сықан иацы.....	26
Ашәарыцара.....	27
Анаскыагара.....	28
“Амра неихьан...”.....	29
Гагра.....	30
“Ари ашта цшзан, илакәын...”.....	32
Ажәеинраала бзызкуада.....	33
Ирхәоит ацсуара цыбаауп.....	34

Ғабуп.....	36
“Ашәт ангәылцуа ицшззоуп...”.....	37
“Сгәы сғанзамкәә тынч ицеит ақхарра...”.....	38
“Игәықатцагоуп асабицәә рашәә...”.....	38
Уахык ала.....	38
Ғагалан.....	39
Амәәхәәстә ианылан.....	40
Ажәәдан ихықтып ашәшыы.....	41
Абри арқыс дтамхакәә.....	42
“Уәыза иакәу, уашья иакәу...”.....	43
“Уи атәәтцла шәтын, ихырхәоит...”.....	43
“Ихаауп абыз, уи цхарпоуп...”.....	44
Аәы зжәыз.....	44
“Игәхьяаумган умал ызыр...”.....	45
“Аты әарәар ҳаст, издыруеит...”.....	45
Ақәазы ашәә.....	46
Аиааира авальс.....	47
Ақсни Урыстәылеи.....	49
Ақша.....	50
“Шьта издыруеит...”.....	51
“Ицәқәырқон, еилысуан...”.....	51
“Рақхьзатәи амацәыс...”.....	53
Барей сарей акаҳуа аажәып.....	54
Аәыжәәы имонолог.....	56
Азгаб хәычы лашәә.....	57
Аиқылары.....	58
Азәгы дахьыпшым.....	59
Агәыла.....	61
“Ақсреи сарей акгы ҳзеилам...”.....	61

Пицунданза.....	62
Кировтәи атых.....	64
Атеицәа иртахуп.....	65
Амра ҕыц.....	67
Амацәыс.....	68
Уахынаҗшлак.....	69
Аума тцеит.....	71
Аелегия.....	72
Схала.....	73
Аимак.....	74
“Аиҗахатәкәа ртиуан ашҗағ...”	74
Агъама.....	75
Ажәәанағ сназаанза.....	76
Амала.....	77
Агәхьяагара.....	79
Дыздыруеит уи ауаф.....	80
Ажәәон ду амҗан.....	82
Агәы умаз, ахы умаз.....	83
“Угәы бзиоума, ушҗаҗоу...”	84
Ашҗа еикәхазар лыҗхала.....	84
“Ахш аеытқәа ажәәан иатцакнахауп...”	86
Сгәы сазызырәуан.....	86
Ааҗын амшқәа.....	87
Афырхатҗа иәнаҕы.....	88
Азҗаареи аҗаки.....	89
Хаз-хазы.....	90
Инымтәо азҗаарақәа.....	91
“Былабжыш адгғыл...”	92
Шыыжыбзиа, Аҗсынҗәыла!	93

“Изырканзаеи, сымыш, сышәтқәа...”	94
Ашәыта.....	95
Са сыңхыз.....	97
Ахьз-аңша абаҳча.....	98
Сыхьз.....	99
Бзиабарамызт.....	100
Иуздеи уи амч.....	101
Ныхәан Аңсынра.....	102
Аймаа җыцқәа.....	104
Аңышәтрыкь.....	105
Аидара.....	106
Ашытцәрақәа кны.....	107
Аҗыц.....	109
Ауаҗы.....	110
Атцәа.....	110
Аҳа.....	111
“Изурызеи, исхәарызеи...”	111
Ахарцәы.....	112
Уңры, сара сашәа.....	112
Ажәәан ашқа.....	114
“Ажәәан иалшәан икәеи-цеиуа”.....	116
Арбаҗь абжьы.....	116
Сыңсымзар.....	116
Ари атых.....	118
Актәи ахы.....	119
Ашыжь ааит.....	120
Адгьыл агәаҗы.....	122
Амацәыс.....	123
“Изысымхәозеи, уара уҗы имазоума...”	124

“Абзиабара – хагароуп, гәакроуп...”	124
Иаха иҗыцу	125
“Ибхәаруеи, сыпшза...”	126
Ихәу ардәына	127
Лағырзымзар	129
Уаамта цеит	130
“Илуан иматц иац иңсыз...”	131
“Уарада гәышья, рада, уарада...”	133
Уи ацыңхь ала	134
Агарашәа	136
Җазхылтыз иныхәа	137
“Амца снацхеит аонаҗы...”	138
Аңацаа	139
Лыңшаара җаҗыз	140
Дгәырҗон лара лыла	141
Бзанцы имааңсо	143
Са сыңхызкәа	144
Аибашья еилгеит	145
Амза аҗынза	146
Агәалашәара	147
Бара беиңш	149
Ашәткәа ртыхән	150
Зны	152
Аҗар рашәа	153
Азцаара	154
Аетцәакәа рылыңхала	156
Сымыш, бқәыңшуп	157
Уареи сареи	158
Аха сеидру уи иахырҗәааз	160

‘Еаанбзиала, ‘еааны!.....	161
Сара сдәуон, уа уччон.....	162
Изышәымхәозеи аҗсшәә?.....	164
“Еицәыхароуп амзеи амреи.....”	166
Дырмит.....	166
Ажәтцыс.....	168
Смаҗа.....	168
Ақәатәи авокзал.....	170
Идыруан.....	172
Аетцәақәа ус рхәеит.....	173
Уанцалакгы.....	175
Иқалаша қазқаз.....	175
Ашыыцра.....	177
Ба быцшзоуп, быссируп.....	178
Абақа.....	179
Сгәы сыхуеит.....	180
“Уи ардәына ашәа ссирын.....”	180
“Ғхызла алашара сыгхеит.....”	181
“Ажәған, идыруп.....”	183
“Сыгәра бгозар”.....	184

Терент Михаил-ица Чаниа

**Уцры, сара сашәа**  
*Ажәеинраалақәа*

Терентий Михайлович Чаниа

**Лети, моя песня**  
*Стихи*  
На абхазском языке

Аредактор Марина Тәанба  
Атехредактор Лидиа Анфимова  
Асахъаџыхы Руслан Габлиа  
Компиутерла иеиқалыршәеит Астанда Аџынџыал

Аформат 70x100 <sup>1/32</sup>. Атираж 300.  
Икапә. акъ. бгъ. 6. Инықә. акъ. бгъ. 7,74.  
Асапацка №.

Отпечатано в ООО «Флер-1»  
350058, г. Краснодар, ул. Уральская, 98/2